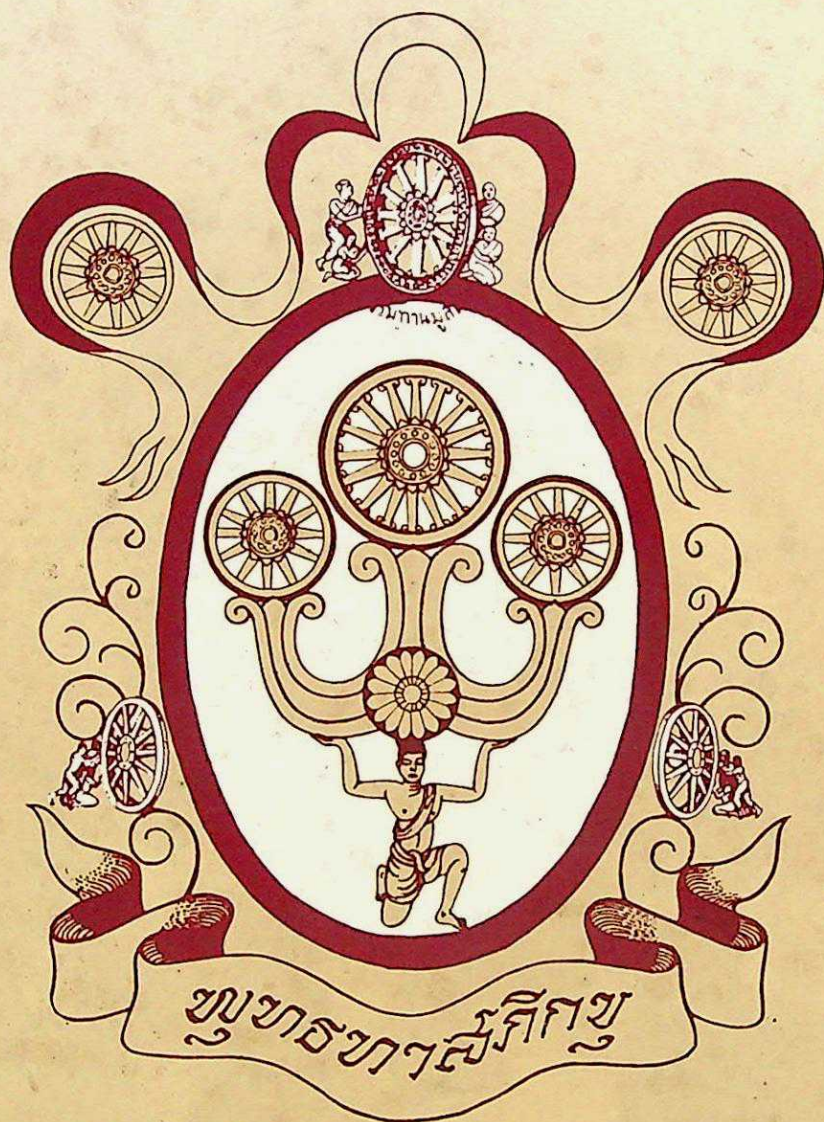

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด้วยการมีธรรมะ

[ชุดหมอนล้อ อันดับ ๑๐๐]

อุทิศนา

จักรธรรมะมาลัย	จะหมื่นทั่วทั้งธาตตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธทรงประสงค์ ฯ
มั่นหมายจะเสริมศาสน์	สถาปน์โลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกสุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลู่สู่เดรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรชั้พระพุทธองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพันภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งธาตตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

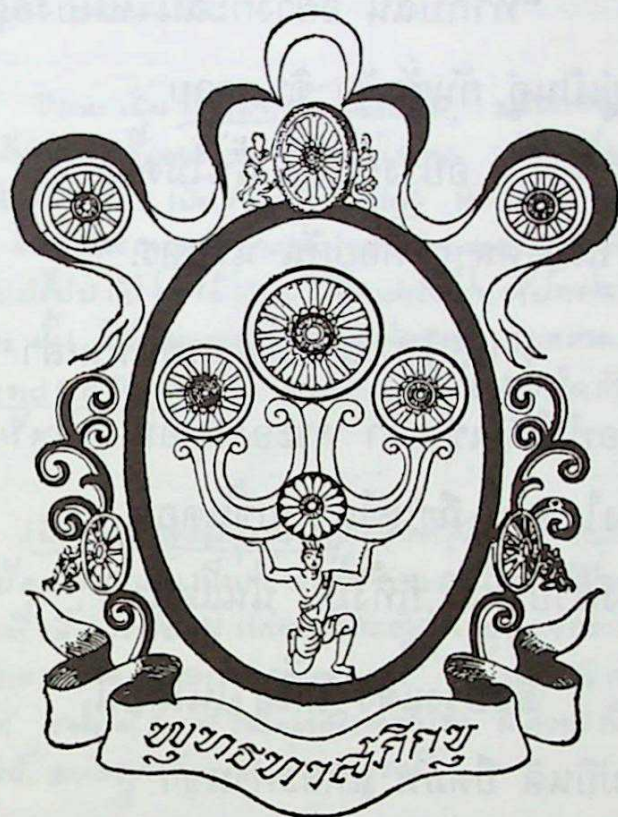
พิมพ์ที่ : วิตรนราการพิมพ์

259/142 ซอยพิบูลย์เวศม์ 2 สุขุมวิท 71 พระโขนงเหนือ วัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0-2392-0146 แฟกซ์: 0-2381-0238

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด้วยการมีธรรมะ

[ชุดหมอนล้อ อันดับ ๑๐๐]

วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐

๘ กันยายน ๒๕๔๖

สวนอุศุมจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

อยู่กันนิรันดร์.

“ทำกับฉัน อย่างกะฉัน นั้นยังอยู่
อยู่เป็นคู่ กันชั่วฟ้า ดินสลาย
ทำกับฉัน อย่างกะฉัน นั้นไม่ตาย
ท่านทั้งหลาย ก็อยู่กัน นิรันดร์.”

ทำฉันใด จึงจะเป็น เช่นนั้นเล่า
คือทำให้ เข้าเคঁ้า พระองค์สอน
สิ่งไม่ตาย ถึงให้ได้ ทุกขั้นตอน
สิ่งม้วยมรณ ก็ทิ้งมัน นั้นแลเนา.

สิ่งปรุ้งแต่ง ใดใด ในโลกนี้
ไม่ยินดี ยึดมัน แหละท่านหา
จิตว่างไป ไร “ตัวกู” ไม่จู่มา
ไม่เห็นว่ ะไรกัน ที่มันตาย ฯ

[illegible]

9/10/2020

โสมภพพลากราม โธม,
๑๓ พย. ๕๕

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา ด้วยการมีธรรมะ

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์แห่งภาคมาฆบูชาเป็นครั้งที่ ๑๐ ในวันนี้, อาตมาก็ยังคงกล่าว เรื่องชีวิตโหวหาร หรือ การพัฒนาชีวิต ต่อไปตามเดิม; แต่มีหัวข้อย่อยเฉพาะในวันนี้ว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด้วยการมีธรรมะ. ไม่อาจจะบรรยายต่อโดยหัวข้อที่ว่า พัฒนาโดยพระไตรลักษณ์ เพราะว่ามีผู้มาใหม่เป็นอันมาก ยังไม่เคยฟังมาแต่ก่อน ย่อมจะฟังไม่รู้เรื่อง; ดังนั้นจึงต้องกล่าวโดยหลักพื้นฐานทั่วไป ในการพัฒนาตามธรรมชาติ.

ชีวิตเป็นการลงทุน ด้วยการปฏิบัติธรรม

ข้อแรกที่ท่านผู้มาใหม่ทั้งหลาย จะต้องทราบ ก็คือว่า เราได้พูดกันมาหลายครั้งแล้วติดต่อกันว่า : ชีวิตของคนเรานี้ เป็นเหมือนกับเดิมพัน สำหรับไปลงทุน เพื่อให้ได้ผลยิ่งๆ ขึ้นไป จนกว่าจะถึงระดับสูงสุด.

ท่านฟังดูให้ดีว่า ชีวิตหรือสิ่งที่มีชีวิต ชีวิตของสิ่งที่มีชีวิต เป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มา เหมือนกับว่าเป็นเดิมพัน คือ แยกเอาไปลงทุน ให้มันงอกงาม เป็นกำไรยิ่งๆ ขึ้นไป กว่า จะถึงที่สุดที่มันจะมีได้. ที่นี้ปัญหา มันเกิดขึ้นว่า บางคน ไม่เอาชีวิตนี้ไปลงทุน อย่างถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ เลยไม่ได้กำไร หรือว่าเป็นเรื่องขาดทุนไปเสีย, ไม่ได้รับประโยชน์เป็นความสุข หรือความเจริญตามที่ควรจะเป็น. ปัญหามันก็เกิดขึ้น คือเขาไม่ได้เอาชีวิตนี้ ไปกระทำเหมือนกับว่าเป็นเดิมพัน ไปลงทุนค้าขายให้ได้กำไร.

ค้าขายในที่นี้หมายถึงเรื่องจิตใจ ไม่ใช่เรื่องค้าขายวัตถุ สิ่งของ เงินทองธรรมดา, คำว่าค้าขายหมายความว่า ลงทุนน้อย กระทำลงไป แล้วก็ได้ผลกลับมามากเป็นกำไร

อย่างนี้ก็เรียกว่าค้าขาย. เหมือนอย่างที่เราเห็นเขาค้าขายกันทั่วไป และเราเองก็เคยค้าขายด้วย, แม้ที่สุดแต่ว่าทำนาลงทุนไปเท่านั้น แล้วก็ได้ผลมากกว่านี้ นี่ก็เรียกว่าเป็นการค้าขายชนิดหนึ่งด้วย แต่เราไม่เรียกว่าค้าขาย เรียกว่าทำนา; ดูให้ดีแล้วมันก็เป็นการค้า หรือเป็นการลงทุนเพื่อให้ได้ผลมากกว่าเดิม นี่เราจะเรียกสั้น ๆ ว่า การค้าขายก็แล้วกัน. ในด้านจิตใจก็เหมือนกัน จิตใจที่มีค่าน้อย มีความรู้น้อย มีอะไรน้อย, เราก็ลงทุนพัฒนา ทำให้จิตใจมีความรู้มาก, มีความสามารถมาก จนกระทั่งว่า เป็นจิตใจที่มีความสุขมาก.

คนธรรมดามีความสุขทางจิตใจเพียงเท่านั้น แต่ถ้าพัฒนาแล้วจนเป็นพระอริยบุคคล เป็นพระโสดาบัน เป็นพระอรหันต์, จิตใจนั้นก็มีความสุขสูงสุด เพราะการพัฒนา หรือจะเรียกว่าค้าขายก็ได้. ทุนเดิมมีอยู่เท่าไร เอาลงทุนแล้วก็ได้ผลมากขึ้น; เหมือนกับว่าเราไม่รู้หนังสือ เราก็ลงทุนเรียนหนังสือ เราก็รู้หนังสือ ก็เรียกว่ามีกำไร, แล้วเราไม่รู้เรื่องอะไรอีกหลาย ๆ อย่าง เราก็ต้องลงทุนเรียน

ศึกษา ก็รู้ ก็ได้เป็นกำไร; นี่แหละคือสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ.

ถ้าท่านสนใจในธรรมะ ท่านจะต้องรู้เรื่องนี้ สนใจให้ถูกต้องในเรื่องนี้ ว่าชีวิตนั้นเป็นการลงทุน, ธรรมชาติสร้างให้มาเป็นการลงทุน วิธีลงทุนก็คือวิธีปฏิบัติธรรมะนั้นเอง อย่าเห็นเป็นเรื่องอื่นไปเสีย. ให้เห็นว่า ธรรมะนั้นคือวิธีที่จะทำให้ชีวิตนี้มีกำไร แต่ไม่ใช่กำไรเป็นเงินเป็นทอง เป็นของทางวัตถุ, มีกำไรทางจิตใจ คือได้จิตใจที่ดีกว่าเดิม มีความสุขมากกว่าเดิม ยิ่งๆ ขึ้นไป.

ธรรมะ ๔ ความหมาย

เรายังไม่ค่อยได้เข้าถึงธรรมะในลักษณะเช่นนี้ แม้เราจะพูดถึงธรรมะ ธรรมะ กันอยู่เสมอ. เช่นถามกันว่า ธรรมะคืออะไร? ก็บอกว่า ธรรมะคือสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน. แล้วก็ไม่ว่าถามว่าสั่งสอนอย่างไร? เรื่องก็เงียบกันไป. ถ้าจะติดตามต่อไปว่า พระพุทธเจ้าท่านสั่งสอนอย่างไร นี่จะรู้จักสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ.

ใจความสำคัญของธรรมะ ล้วนแต่เป็นเรื่อง

ธรรมชาติ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ; ดังนั้น
พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนธรรมะ ในลักษณะ ๔ ความหมาย.

ความหมายที่ ๑ ธรรมะก็คือตัวธรรมชาติ ทั้ง
หลายทั้งปวง ทั้งสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จะเป็นเรื่องกายก็ดี
เรื่องใจก็ดี มีอยู่ตามธรรมชาติ; นี่ก็เรียกว่าธรรมะคือธรรมชาติ.
ฉะนั้นท่านจึงสอนเรื่องดิน น้ำ ลม ไฟ เรื่องอะไรต่างๆ นี่ว่า
ธรรมะคือธรรมชาติ.

ที่นี้ความหมายที่ ๒ ท่านสอนถึง กฎของธรรมชาติ,
ธรรมชาติเหล่านั้นมีกฎเกณฑ์อยู่ในตัวมันเอง เช่นว่าไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นต้น.

เรื่องกฎของธรรมชาติ มันมีอยู่อย่างนั้นๆ ไม่มีใคร
แก้ไขได้ ไม่มีใครเปลี่ยนแปลงได้. กฎธรรมชาติสูงสุดยิ่ง
กว่าสิ่งใด มันมีอยู่อย่างนั้นเอง ไปทำเข้า มันก็จะได้
ผลตรงตามกฎของธรรมชาติ ทำไปในทางผิดก็ผิดทำ
ไปในทางถูกก็ถูก; เพราะกฎของธรรมชาติมันมีอยู่ครบ
ทุกอย่าง ไปทำเข้าจะมีผลตรงตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ. ทำ
อย่างนี้ผิด ก็ต้องได้ผลผิด เป็นความชั่ว เป็นความทุกข์ เป็น

ความเดือดร้อน, ทำอย่างนี้ถูกกฎของธรรมชาติ ก็จะทำให้ได้ผลเป็นความสุข เป็นความสบาย เป็นความเจริญรุ่งเรือง เป็นอย่างนี้ กฎมันมีอยู่อย่างนั้น.

เราไม่รู้เราก็ทำผิดๆ แล้วเราจะแก้ตัวว่าเราไม่รู้ ไม่รู้ก็ต้องทำผิด ก็ต้องได้รับความทุกข์ ไม่มีปัญหาอะไร. แม้แต่กฎหมายที่มนุษย์บัญญัติแท้ๆ เขาก็ยังไม่ยอมให้แก้ตัว ทำผิดกฎหมายก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย; แต่นี้ไม่ค่อยแน่นอนนัก เพราะว่าเล่นตลกกันด้วยพยานก็ได้. แต่กฎของธรรมชาตินั้นไม่เป็นเช่นนั้น มันตายตัวแล้วไม่ต้องการพยาน ไม่ต้องการพยาน มันจะมีผลกระทบออกมา ตรงตามที่กระทำลงไปอย่างไร: มันจึงมีอำนาจเหนือสิ่งใด ไม่มีใครจะมีอำนาจเหนือไปจากกฎของธรรมชาติได้.

บางพวกจึงเรียกกฎของธรรมชาตินี้ว่า พระเจ้า, พระเป็นเจ้าเหนือสิ่งใด นั่นคือกฎของธรรมชาติ; แต่ในพุทธศาสนาเราเรียกว่าพระธรรม พระธรรมหรือธรรมะ, พระธรรมในฐานะเป็นกฎของธรรมชาติ ทำดี-ดี, ทำชั่ว-ชั่ว, มากมายหลายร้อย หลายสิบอย่างแหละ เป็นกฎของ

ธรรมชาติ เทียบตรงเสมอ.

ที่นี้ความหมายที่ ๓ หน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติ, นี้เราจะต้องรู้ว่า เราจะต้องทำหน้าที่อย่างไร จึงจะไม่ฝืนกฎธรรมชาติ. เนื้อตัวของเราทั้งหมดนี้เป็นธรรมชาติ กฎของธรรมชาติก็ฝังอยู่ในเนื้อตัวของเรา ในชีวิตของเรา; ดังนั้นเนื้อตัวนี้ชีวิตนี้ มีหน้าที่ที่จะต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ จึงจะรอดชีวิตอยู่ได้ หรือจึงจะเจริญรุ่งเรืองไปได้. นี่เรียกว่า หน้าที่ที่ต้องทำให้ถูกต้อง ตามกฎหมายของธรรมชาติ จึงจะรอดชีวิตอยู่ได้ หรือจะรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป; ไม่รอดอยู่เปล่า ไม่รอดอยู่เฉยๆ แต่ว่าอาจจะทำให้รุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป จนถึงระดับสูงสุดได้. ธรรมชาติความหมายที่ ๓ เป็นอย่างนี้ และสำคัญที่สุด ยิ่งกว่าความหมายใดๆ.

ความหมายที่ ๔ คือผลที่ได้รับ, ได้เป็นผู้มีความดี ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน นี่ผลของธรรมชาติ; นี่เป็นความหมายที่ ๔ ผลตามธรรมชาติ ตามกฎหมายของธรรมชาติ. อันนี้มันขึ้นอยู่กับอันที่ ๓ คือว่าถ้าเราทำหน้าที่ถูกต้อง แล้วผลมันก็ไปตามหน้าที่นั้น: ทำหน้าที่ถูกต้อง ผลก็ถูกต้อง, ทำ

หน้าที่ผิด ผลก็ผิด, ทำหน้าที่น้อย ผลก็น้อย, ทำหน้าที่มาก ผลก็มาก ฉะนั้นความหมายที่ ๔ คือผลนี้ มันขึ้นอยู่กับหน้าที่ในความหมายที่ ๓.

ดังนั้นธรรมชาติความหมายที่สำคัญที่สุด ก็คือความหมายที่ ๓ ว่าหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ. สิ่งที่มีชีวิตไม่จำเพาะแต่คน สัตว์เดรัจฉาน ต้นไม้ ต้นไผ่ มีชีวิตทั้งนั้นแหละ, แล้วสิ่งที่มีชีวิตทั้งหมด ต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ จึงจะเกิดความปกติสุข; มิเช่นนั้นจะวุ่นวายและเป็นความทุกข์.

แม้แต่ต้นไม้มันก็มีชีวิต มันต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ต้นไม้จึงจะรอดชีวิตอยู่ได้: ต้นไม้ต้องได้กินน้ำ, ต้องได้กินอาหาร ธาตุในดิน, ต้องได้แสงแดด, ต้องได้สิ่งแวดล้อมถูกต้อง ฉะนั้นต้นไม้จึงค้นหาความถูกต้อง แล้วก็รอดชีวิตอยู่ได้.

สัตว์เดรัจฉานนี้ก็เหมือนกัน มันต้องค้นหาความถูกต้อง ที่จะหาอาหาร, ที่จะบริหารกาย, ที่จะอยู่กันเป็นหมู่เป็นฝูง เป็นพวก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รอดชีวิตอยู่ได้.

มนุษย์นี้ก็เหมือนกัน จะต้องมีความถูกต้อง ในชีวิต
นั้นๆ นับตั้งแต่ว่ามีอาหารกิน, เพราะฉะนั้นมนุษย์จึงต้อง
ทำมาหากิน ทำมาหากินอย่างถูกต้อง ก็รอดชีวิตอยู่อย่างสบาย.
เท่านั้นยังไม่พอ ต้องการที่จะดียิ่งๆ ขึ้นไป จึงศึกษาเรื่อง
ทางจิตใจให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไป จนได้เป็นพระอริยเจ้า, เป็น
พระโสดาบัน สกิทาคามี จนถึงเป็นพระอรหันต์; จบสุดที่
ตรงนั้น.

เรียกว่าขึ้นชื่อว่าชีวิตแล้ว มีหน้าที่ที่จะต้อง
ทำให้ถูกต้อง ให้รอดอยู่ได้ ให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไป; นี่
เรียกว่าธรรมะหรือพระธรรม.

เพราะมนุษย์ไม่รู้จักรัศธรรมะ ชีวิตจึงไม่พัฒนา

เราสนใจกันน้อยไป, เราไม่รู้พระธรรม ไม่รู้ธรรมะ,
เราจึงพัฒนาชีวิตให้เจริญไม่ได้ และบางที่เราก็อำพินิจเสียอีก
จนขัดขวางซึ่งกันและกัน; มนุษย์กลับขัดขวางมนุษย์ด้วย
กัน ในการทำความเจริญ แล้วมนุษย์จะมีความสุขอย่างไร
ในโลกนี้.

ถ้าจะสังเกตดูเดี๋ยวนี้นะ จะพบว่า มนุษย์กับมนุษย์
นี้กัดกันอย่างเลวร้าย อย่างมากมายยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน, คุณ
ไปดู สัตว์เดรัจฉานมันกัดกันก็มากน้อย ไม่ค่อยจะเห็นจะมี
ส่วนมนุษย์นี้กัดกันทั้งโลกเลย แบ่งเป็นพวกๆ แล้วก็กัดกัน
ยิงปืนใส่กัน; นี้เรียกว่ากัดกันซึ่งหน้า. แล้วเขากัดกินใต้ดิน
มีแผนการณ์ใต้ดิน ที่จะทำลายล้างกันไม่หยุดไม่หย่อน ทั้ง
วันทั้งคืน; นี้เราเรียกว่ามนุษย์กัดกันอย่างยิ่ง อย่างเหลือที่
จะกล่าวได้ ยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน แล้วโลกนี้จะหาความสงบ
สุขได้อย่างไร. คนทำผิดกฎหมายของธรรมชาติ ทำผิดกฎหมายของ
พระเป็นเจ้าอันสูงสุด ว่าเราต้องทำกันแบบนี้ๆ อย่างนี้ เรา
จึงจะอยู่กันเป็นพาสก; นี้เรียกว่าเราไม่รู้จักใช้ธรรมะให้
ถูกต้อง ชีวิตก็ไม่พัฒนา.

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา

คำว่าพัฒนานั้น แปลว่าทำให้มันดีขึ้น ไม่ได้ทำให้ยุ่ง
ยากมากขึ้น, ช่วยจำคำว่าพัฒนา พัฒนา ไว้ให้ดีว่า ไม่ได้
ทำให้ยุ่งยากลำบากมากขึ้น แต่ทำให้มีความสุขสงบ สุข ปกติ

เจริญยิ่งขึ้น. ด้วยอะไร? ก็ด้วยมีธรรมะ ต้องมีธรรมะ มันจึงจะมีการพัฒนา; พอขาดธรรมะแล้วก็จะไม่เป็นการพัฒนา ชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา.

หลักข้อแรกที่จะพูดกันวันนี้ ที่จะขอร้องให้ท่านทุกคนจำไป ก็คือว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา. ขอร้อง, ขอร้องว่า ช่วยจำไปว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา, ทุกคนมีชีวิต แล้วชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา; ถ้าไม่พัฒนาก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร บางทีจะเหมือนกับไม่มีชีวิตก็ได้.

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาทำไม? เพราะเหตุว่ามันเป็นสิ่งที่พัฒนาได้, ชีวิตเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่ตายตัว ทำให้ดีขึ้นไม่ได้. มันเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ด้วยการกระทำที่ถูกต้องไปในทางดี; ถ้ากระทำไปในทางผิด มันก็ไม่พัฒนา มันกลับลดลง หรือว่ามันพัฒนาไปในทางร้าย.

ขอให้เราตั้งใจพัฒนาไปในทางดี และเชื่อแน่ว่าชีวิตนี้เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา. พระเจ้าให้มาอย่างนั้น, ธรรมชาติให้มาอย่างนั้น คือให้ชีวิตมาแก่เราทุกคน ให้เอามาพัฒนา; ถ้าเอามาไว้เฉยๆ ไม่พัฒนา มันก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไร. เหมือน

กับว่าให้พืชพันธุ์เมล็ดพืชพันธุ์มาสำหรับให้ปลูก แล้วก็ได้ผล
กินได้มากมาย; ที่นี้ให้มาแล้วไม่ปลูก ไม่เพาะ ไม่หว่าน ไม่
ปลูก มันก็ไม่มีประโยชน์อะไร ไม่เท่าไรมันก็ตายไป ก็ตื๋บตายไป
เมล็ดเหล่านั้นก็เพาะไม่ขึ้น.

สิ่งสูงสุดให้ชีวิตมาสำหรับพัฒนา

พระเจ้าหรือสิ่งที่ท่านทั้งหลายก็ไม่ค่อยรู้จัก ซึ่งคน
โดยมากก็ไม่รู้จัก ว่าพระเจาคืออะไร. แต่ขอให้สังเกตดูเถอะ
ว่ามันมีสิ่งอยู่สิ่งหนึ่ง มันมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่สิ่งหนึ่ง ซึ่งมี
อำนาจเหลือประมาณ ซึ่งเราสู้ไม่ได้หรอก นั่นแหละพระเจ้า
ในที่นี้เรียกว่ากฎของธรรมชาติ ประดูแต่งชีวิตให้เกิดขึ้นใน
โลกนี้.

ชีวิตเกิดขึ้นในโลกนี้ เพราะน้ำมือของสิ่งสูงสุด
คือพระเจ้า. ที่แรกโลกนี้ไม่มีสิ่งที่มีชีวิต แล้วค่อยๆ เกิด
ชีวิต ค่อยๆ เกิดชีวิต จนเป็นชีวิตต้นไม้ เป็นชีวิตสัตว์
เดรัจฉาน เป็นชีวิตคน ชีวิตเกิดขึ้นมาในโลกด้วยน้ำมือของ
พระเจ้า; ในที่นี้ขอเรียกว่าพระเจ้านะ คือสิ่งสูงสุด ไม่มีใคร
ต่อต้านได้ เรียกว่าพระเจ้า. ให้มาสำหรับพัฒนา เช่นว่าเรา

เกิดมาจากท้องแม่นิดเดียว เกิดมาจากท้องแม่นิดเดียวแหละ พัฒนาโตๆ จนเป็นคนโตๆ มานั่งกันอยู่ที่นี่ล้วนแต่โตแล้ว ทั้งนั้นนะ, ให้มาสำหรับพัฒนาในทางร่างกาย. ที่นี้ทางจิต ก็เหมือนกัน เกิดมาไม่รู้อะไร อยู่ในท้องไม่มีความรู้อะไร คลอด ออกมาแล้วค่อยๆ รู้ ค่อยๆ รู้ ค่อยๆ รู้ จนรู้มาก จนอยาก จะทำสิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะทำ; นี่ชีวิตทางกายก็พัฒนา ชีวิตทางจิตก็พัฒนา.

พระเจ้าหรือกฎของธรรมชาติ มุ่งหมายจะให้ พัฒนาไปในทางสงบสุข; ถ้าพัฒนาไปในทางตรงกันข้าม มันก็เดือดร้อน, มันก็เดือดร้อนอยู่ที่สัตว์เหล่านั้นเอง ไม่เดือดร้อนถึงพระเจ้าหรือ. พระเจ้าคล้ายๆ กับจะนั่งดูอยู่นะ ถ้าพัฒนาไปผิด มันก็เดือดร้อน, พัฒนาไปถูก มันก็มี ความสงบสุข.

นี่เราจะสังเกตข้อนี้กันให้รู้เสียก่อนว่า สิ่งสูงสุดให้ ชีวิตมา สำหรับให้เราพัฒนาให้ดีที่สุด ชีวิตจึงต้องพัฒนา; ถ้าไม่พัฒนาเหมือนกับได้ข้าวปลูกมาแล้วไม่ปลูก มันก็ไม่มี ความหมายอะไร ถ้าได้ข้าวปลูกมาแล้ว ปลูกให้ดีมันก็ได้

ผลมาก. นี่เรียกว่าต้องพัฒนา ต้องพัฒนาเพราะว่าถ้าไม่พัฒนามันก็ขาด ขาดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแหละ, เหมือนกับว่าได้ข้าวปลูกมาแล้วไม่ปลูก มันก็ขาดประโยชน์อย่างใหญ่หลวง.

ถ้าจะให้พูดตรงๆ ก็ต้องพูดว่า เสียชาติแหละ เสียชาติถ้าชีวิตนี้เกิดมาแล้วไม่ได้พัฒนา มันก็เสียชาติ; เพราะเขาให้เกิดมาสำหรับพัฒนา แล้วเราไม่พัฒนา, มันก็ไม่ได้อะไร มันกลับทรุดต่ำลงไป ยิ่งขาดทุน เขาใช้คำว่าเสียชาติ; เพื่อไม่ให้เสียชาติ เราก็คงพัฒนาสิ. ขอให้ทุกคนมองไปตามหนทางที่ถูกต้อง ว่ามันอยู่ที่เราพัฒนาหรือไม่พัฒนา; ถ้าเราพัฒนา มันก็ไม่เสียชาติที่เกิดมา, เราจึงมุ่งหมายที่จะพัฒนาชีวิตนี้ ให้ดีที่สุด ให้สูงที่สุดตามที่มันจะดีได้.

หรือจะมองอีกอย่างหนึ่งว่า เพราะเรามีหน้าที่อย่างนั้น, ถ้ามานุษย์มีหน้าที่อย่างไร? ใครตอบได้ ใครลองคิดตอบดูว่า มนุษย์มีหน้าที่อย่างไร? โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์มีหน้าที่พัฒนาชีวิต, มนุษย์มีหน้าที่พัฒนาตัวมนุษย์เอง ให้เป็นมนุษย์ที่สูงขึ้นไป สูงขึ้นไป สูงขึ้นไป จน

เป็นยอดมนุษย์; มนุษย์มีหน้าที่พัฒนา.

หรือว่าจะตอบอย่างเข้าข้างตัว ก็ตอบได้ว่าต้องพัฒนา เพราะว่าเราจะได้รับความสุข หรือได้รับประโยชน์ ได้รับกำไร. เราจะพัฒนา เพื่อเราจะได้รับกำไรจากชีวิต เหมือนกับที่พูดข้างต้นแล้วว่า : ชีวิตนี้ธรรมชาติให้มา ในลักษณะที่เป็นการลงทุนค้าขายเอากำไร, เขาไม่ให้กำไรมาเลย แต่เขาให้ทุนมาเท่านั้น คือร่างกาย ชีวิตจิตใจล้วนๆ นี่ให้มาเป็นทุน, แล้วก็เอามาทำให้พัฒนา ก็จะออกมาเป็นอะไรต่างๆ ที่เรียกว่าเป็นกำไร.

แม้แต่ทางวัตถุไม่ใช่เรื่องทางจิตใจ ก็มองเห็นได้ง่ายๆ เช่นว่า : ถ้าเราไม่ทำนา ทำสวน ค้าขาย หรือไม่ทำอะไรอย่างนี้ ก็ไม่ได้อะไร, ไม่มีอะไร, ไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไร; แต่ถ้าทำเราก็มีทรัพย์สินสมบัติมาก. นี่เรื่องพัฒนาทางวัตถุ เป็นเรื่องที่แน่นอน.

เรื่องทางจิตใจนี้ก็เหมือนกันแหละ ถ้าไม่พัฒนา เราจะมีจิตใจที่ไม่น่าพอใจ, มีจิตใจที่เป็นสุขไม่ถูก ว่าอย่างนั้นดีกว่า มีจิตใจที่โง่เขลาและเป็นสุขไม่ถูก มันก็ไม่มี ความ

สุข; ถ้าเราพัฒนา มันก็เป็นจิตใจที่จะมีให้แต่ความสุข จะมี
ความถูกต้องในทางจิตใจ จนทำให้จิตใจนี้เป็นสุขได้.

ต้องพัฒนาทั้งทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป

ขอรับรองให้ทุกคนอย่าพูดผิดๆ เวลาๆ เหมือนคนบาง
คนบางพวก บางพวกพูดว่าร่างกายสำคัญ, วัตถุสำคัญ. อย่าง
พวกคอมมิวนิสต์นะเขาถือว่าวัตถุสำคัญ, ผู้ที่ตรงกันข้าม
ถือว่าจิตสำคัญ วัตถุไม่สำคัญ ก็เถียงกัน; แต่ที่ถูกต้องนั้นมัน
สำคัญด้วยกัน มันสำคัญเท่ากัน, เราต้องมีความถูกต้องทั้ง
ทางวัตถุ และทางจิตใจ.

ถ้าถามว่าอะไรสำคัญ? ตอบว่าทั้ง ๒ อย่างสำคัญ
และต้องเนื่องกัน ต้องสัมพันธ์กัน. ร่างกายกับจิตใจ วัตถุ
กับจิตใจมันแยกจากกันไม่ได้ มันต่างคนต่างอาศัยกัน; ไม่มี
ร่างกาย จิตใจก็อยู่ไม่ได้, ไม่มีจิตใจ ร่างกายก็ทำอะไรไม่ได้
คิดดูสิ. วัตถุกับจิตใจต้องไปด้วยกัน และเมื่อมีความเจริญ
ก็ต้องเจริญขึ้นมาด้วยกัน, ร่างกายก็เจริญ จิตใจก็เจริญ แล้ว
มนุษย์นั้นก็เจริญ. ฉะนั้นเราอย่ามุ่งแต่วัตถุอย่างเดียว แล้ว
อย่ามุ่งแต่ทางจิตอย่างเดียว โดยไม่ต้องคำนึงถึงร่างกาย.

ร่างกายนี้เราเรียกว่าวัตถุนะ รวมทั้งวัตถุที่ร่างกายต้องมี ต้องกิน ต้องใช้ บ้านเรือน ข้าวปลาอาหาร เสื้อผ้า นี่ก็เรียกว่าวัตถุ, แล้วก็ร่างกายนี้ก็ยังเป็นวัตถุ มันอาศัยเนื่องกันอยู่กับสิ่งเหล่านี้.

แต่ถ้าพูดให้เด็ก ๆ ฟัง เราจะพูดเป็น ๓ เรื่อง : เรื่องวัตถุ เช่นแผ่นดิน บ้านเรือน ข้าวปลา อาหาร เครื่องใช้ไม้สอยนี้เรียกว่าวัตถุ ต้องดี ต้องถูกต้อง, แล้วที่นี้เรื่องที่ ๒ คือร่างกาย ร่างกายเนื้อหนังนี้ต้องดี ต้องถูกต้อง, แล้วเรื่องที่ ๓ คือจิตใจ ก็ต้องถูกต้อง. เราจึงมีความถูกต้องทั้ง ๓ ระดับ วัตถุสิ่งของก็ถูกต้อง, ร่างกายก็ถูกต้อง, จิตใจก็ถูกต้อง. ถูกต้องทั้ง ๓ ระดับ แล้วไม่มีปัญหา มนุษย์เราจะเป็นมนุษย์ที่เป็นมนุษย์ คืออยู่กันอย่างเป็นผาสุก.

ฉะนั้นเราจึงต้องพัฒนา ทางวัตถุ ปรับปรุงวัตถุให้ถูกต้อง เกินก็ไม่ได้ ขาดก็ไม่ได้. เรื่องนี้เป็นหลักธรรมะในพระพุทธศาสนา ต้องไม่ขาด ต้องไม่เกิน, ต้องพอดี ต้องถูกต้อง; วัตถุถูกต้อง แล้วเราก็มีร่างกายนี้ถูกต้อง แล้วก็มีจิตใจถูกต้อง.

พระเจ้ากำหนดมาตายตัวอย่างนี้ ไม่ยอมให้เป็น
 อย่างอื่น; ถ้าจะมีความสุขแท้จริงกันแล้ว กำหนดไว้ตายตัว
 อย่างนี้ ว่าต้องมีความสุขถูกต้องทางวัตถุ, มีความถูกต้อง
 ทางร่างกาย, มีความถูกต้องทางจิตใจ. มันเป็น ๓ ถูก
 ต้อง, ถูกต้องทั้ง ๓ ชั้น ที่มันเนื่องกันอยู่เป็น ๓ ชั้น แล้ว
 ถูกต้อง ชีวิตนี้ก็จะเต็มไปด้วยความสุข. เพื่อจะได้รับ
 ความสุข เราต้องทำ คือทำการพัฒนา พัฒนาวัตถุ, พัฒนา
 ร่างกาย, พัฒนาจิตใจ.

นี่คือข้อแรกที่จะต้องนึกถึงว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้อง
 พัฒนา พัฒนาผิดก็จมนรกไปเลย, พัฒนาถูกก็ได้ขึ้นสวรรค์
 ไปมรรค ผล นิพพานไปเลย แน่นอนตายตัวเปลี่ยนแปลงไม่ได้
 มียู้อย่างนี้.

คำว่าพัฒนา ก็คือทำอย่างถูกต้อง แล้วมีความสุข
 เจริญได้จริง.

การพัฒนาที่ถูกต้อง

เป็นการส่งเสริมความเป็นมนุษย์

ที่นี้ก็หัวข้อถัดไปก็ว่า การพัฒนาที่ถูกต้อง, ข้อแรกอาจมาพูดว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา หัวข้อแรก. ที่นี้หัวข้อที่ ๒ ที่จะพูดต่อไปก็คือว่า ต้องพัฒนาที่ถูกต้อง, การพัฒนาที่ถูกต้อง การพัฒนาที่แท้จริง.

การพัฒนาที่แท้จริงมันก็ตรงกันข้าม กับการพัฒนาที่ไม่แท้ ไม่จริง การพัฒนาที่ไม่ถูกต้อง; เราต้องการการพัฒนาที่ถูกต้อง. การพัฒนาที่ถูกต้อง จะส่งเสริมความเป็นมนุษย์ของเรา ให้ได้กำไร, ให้ได้กำไรในความเป็นมนุษย์สูงขึ้นๆ นี่เรียกว่าการพัฒนานั้นมันถูกต้อง.

ถ้าเราพัฒนาไม่ถูกต้อง มันจะลด จะลดความเจริญหรือกระทั่งต้องตาย, ลองทำผิดเกี่ยวกับร่างกาย ก็ต้องเจ็บไข้ตาย, ลองทำผิดเกี่ยวกับจิตใจ ก็ต้องเป็นบ้า, ทำผิดทางวัตถุก็จะไม่มีอะไรเหลือ แม้แต่แผ่นดินก็จะมีเหลือ ถ้ามันพัฒนาผิด.

ฉะนั้นเราต้องพัฒนาอย่างถูกต้อง พัฒนาเพื่อส่ง

เสริมความเป็นมนุษย์ของเรา, ให้การพัฒนาของเราส่งเสริมความเป็นมนุษย์ของเราให้ดีขึ้น สูงขึ้น เจริญขึ้น; อย่าพัฒนาให้ความเป็นมนุษย์ของเราร่อยหรอไป ร่อยหรอไป จนหมดความเป็นมนุษย์.

ในที่นี้ เรามีหลักที่จำกันไว้ง่ายๆ ว่า พัฒนาส่งเสริมความเป็นมนุษย์ อย่าพัฒนาทำลายความเป็นมนุษย์; ถ้าทำลายความเป็นมนุษย์มันพัฒนาผิด เรียกว่าพัฒนาก็ได้ แต่พัฒนาผิด. พัฒนาส่งเสริมธรรมะ ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ หรือส่งเสริมธรรมะ อย่าพัฒนาสนองกิเลส ตัณหา.

ชาวนา ๒ คน เปรียบเทียบชาวนาคนหนึ่งไถนา ไถนาได้ข้าวมาเลี้ยงชีวิต ทำบุญตักบาตร ทำประโยชน์แก่ความเป็นมนุษย์ของคน. ชาวนาอีกคนหนึ่งทำนา ได้ข้าวมา ซื้อเหล้ากินหมด คิดดู ซื้อเหล้ากินหมด, เล่นอบายมุขต่างๆ นาๆ จนเงินหมด ลูกเมียก็เกือบจะไม่ได้กิน; นี่เขาเรียกว่าพัฒนาสนองกิเลสตัณหา นี้อย่างนี้ไม่ใช่พัฒนา. พัฒนาสนองความเป็นมนุษย์ของคน ก็คือว่าทำให้ความเป็นมนุษย์นี้เจริญขึ้น ดีขึ้น.

ฉะนั้นเราจะต้องทำงาน เพื่อความเป็นมนุษย์ของเราดีขึ้น; อย่าไปทำงานเพื่อสนองกิเลสตัณหาให้มันมากขึ้น. กิเลสตัณหาต้องถือเป็นฝ่ายผิด, เป็นฝ่ายร้าย, เป็นฝ่ายพญามาร, เป็นฝ่ายภูตผีปีศาจ อย่าไปสนองกิเลสตัณหา แต่ให้สนองพระธรรม คือความถูกต้อง; นี่พัฒนาที่แท้จริง. พัฒนาที่แท้จริง ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ที่มีอยู่อย่างไร, หน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติ มันมีอยู่อย่างเฉียบขาด อย่าให้ผิดได้; ถ้าอย่างนี้แล้ว จะเป็นการทำความดี ทำความดีอยู่ในการพัฒนานั่นเอง.

ที่ว่าเมื่อตะกี้นี้ อาตมาประสบมาเองนะ นานมาแล้ว เดินไปใกล้คน ๆ หนึ่งไถนาอยู่ แกพุดขึ้นเองไม่ได้ถามว่า ทำนานี้จะเอาข้าวไว้ต่กบาตรสักหน่อย. ตาคอนี้ไถนาอยู่ เข้าไปใกล้บอกว่า ทำนาไถนานี้ เพื่อจะได้ข้าวใส่บาตรพระสักหน่อย คือทำบุญ; นี่เรียกว่าเป็นการปฏิบัติธรรม ทำบุญ ทำกุศล อยู่ในการไถนานั้นเอง.

ถ้าเราทำงานอะไรก็ตามใจ ทำนา ทำสวน ค้าขาย หรือว่าถีบสามล้อ หรือแจวเรือจ้าง ทำงานอะไรก็ตาม. ถ้าทำ

ด้วยตั้งใจว่า จะให้ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ ตามหน้าที่ของมนุษย์ ก็เรียกว่าเป็นการทำบุญทำกุศลอยู่ในตัว เช่นทำนาเพื่อเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้อง ทำนานั้นเป็นการทำบุญอยู่ในตัว. ถ้าทำนาเพื่อซื้อเหล้ากิน, เพื่อเล่นการพนัน. เพื่ออบายมุขอื่นๆ แล้ว ไร่ทำนานั้นไม่ใช่ทำบุญทำกุศลอยู่ในตัว. ข้อนี้มันสำคัญมากนะ ทำงานแท้ๆ ทำงานเหวี่ยงไหลโคลย้อยแท้ๆ คนหนึ่งได้บุญได้กุศลอยู่ในตัว คนหนึ่งได้บาปอยู่ในตัว.

ฉะนั้นขอให้ช่วยไปคิดกันเสียใหม่เถอะว่า เมื่อทำงานอะไร ทำสวนยางก็ดี ทำนาก็ดี ทำสวนก็ดี ทำไร่ก็ดี ซึ่งเราทำกันโดยมากนี้ ขอให้มันเป็นการได้บุญได้กุศลอยู่ในตัว. ตรงนี้คนอันธพาลเขาไม่ค่อยเชื่อ, คนอันธพาลเขาไม่ค่อยยอมฟังว่า ทำงานนั้นเป็นบุญอยู่ในตัว.

นี้ขอให้คิดดูหน่อยว่า เราทำนี้ด้วยเจตนาให้ความเป็นมนุษย์ของเราถูกต้อง, ให้ความเป็นมนุษย์เราเจริญ จะว่าไม่ใช่บุญกุศลอย่างไร, แล้วเราจะได้เหลือกินเหลือใช้ แล้วก็เลี้ยงผู้อื่น ช่วยผู้อื่น ช่วยศาสนา ช่วยโลก. การทำนาของ

เราเป็นบุญกุศลอยู่ในตัว ทำไร่ ทำสวนยาง ทำอะไรก็ได้แต่
เมื่อทำด้วยความคิดว่า เรากินเหลือกินแล้ว เราก็จะ
ช่วยผู้อื่น; นี่ความเป็นมนุษย์ก็จะสมบูรณ์ ทั้งของเรา
และของผู้อื่น.

ฉะนั้นการทำงานนั้นเป็นการทำบุญ ทำกุศลอยู่ในตัว
ไม่ต้องมาที่วัดก็ได้, ไม่นั่งสมาธิภาวนาอะไรก็ได้. ขอ
ให้ทำงานอย่างอาบเหงื่อต่างน้ำ แต่ด้วยจิตคิดว่า เพื่อความ
ถูกต้องของความเป็นมนุษย์, ให้เรามีความเป็นมนุษย์ที่ถูก
ต้อง เราจะได้กิน เราจะได้เหลือกิน เราจะได้ช่วยผู้อื่น.

ถ้าเราเห็นอย่างนี้ เราจะทำงานสนุก จะไม่เหนื่อย;
ถ้าไม่เห็นอย่างนี้ จะขี้เกียจทำงาน. ถ้ามองเห็นชัดลงไปว่า
ทำงานนี้มันเป็นการทำบุญทำกุศลอยู่ในตัว แล้วเราจะไม่เหนื่อย
ใจจะไม่เหนื่อย, แม้จะเหงื่อไหลต่างน้ำอาบน้ำอยู่ แต่ใจจะ
ไม่เหนื่อย เพราะรู้อย่างนี้เป็นการทำบุญ ทำกุศลอยู่ในตัว.

การพัฒนาที่แท้จริงนั้น จะเป็นการทำบุญทำ
กุศลอยู่ในการพัฒนานั่นเอง, ไม่ต้องมาวัดก็ได้ แต่ขอ
ให้ทำงานด้วยจิตใจที่รู้สึกอย่างนั้น; นั่นพัฒนาที่แท้จริง.

แต่โดยมากหายากนะ มักจะทำงานด้วยเอาเงินไปเลี้ยงกิเลส, ทำงานเอาเงินไปหล่อเลี้ยงกิเลส; อย่างนี้ไม่ใช่พัฒนาที่แท้จริง มันพัฒนาให้กิเลส. ถ้าเราทำงานเพื่อความเป็นมนุษย์ของเราจะสมบูรณ์; นี้เรียกว่าพัฒนาให้ธรรมะพัฒนาให้พระธรรม.

คนหนึ่งพัฒนาเพื่อพระธรรม คนหนึ่งพัฒนาเพื่อกิเลส แล้วอันไหนจะจริง, อันไหนจะเป็นพัฒนาจริง? สังเกตดูก็เห็นได้ว่า คนหนึ่งจิตใจมันถูกต้องบริสุทธิ์ ทำนี้เพื่อความเป็นมนุษย์เจริญถูกต้อง ไม่ได้ทำเพื่อกิเลส ไปกินเหล้าเมายา ดื่มน้ำเมา, เทียวกลางคืน, ดูการเล่น, เล่นการพนัน, คบคนชั่วเป็นมิตร. นี่เป็นอบายมุข ทำไปก็ไม่มีความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง, ความเป็นมนุษย์ยิ่งหายไป ความเป็นมนุษย์ยิ่งหายไป จนไม่ได้เป็นมนุษย์แหละ; เป็นสัตว์ในอบาย จึงเรียกว่าอบายมุข. ฉะนั้นขออย่าได้ทำอะไรๆ ที่เป็นไปเพื่ออบายมุข; ทำอะไรๆ ให้เป็นไปเพื่อความเป็นมนุษย์ของเราดีขึ้น เจริญออกงามขึ้น สูงขึ้น จนยกมือไหว้ตัวเองได้.

ผลสูงสุดของการพัฒนาคือพระนิพพาน

ขอร้องให้ช่วยจำไปทุกคน ขอร้องให้ทุกท่านที่นั้งอยู่
ที่นี่ จำไปสักคำว่า จงทำอะไรชนิดที่ยกมือไหว้ตัวเองได้;
ถ้ายังน้อยอยู่ ทำให้มากขึ้น, น้อยอยู่ ทำให้มากขึ้น จน
กระทั่งยกมือไหว้ตัวเองได้. นั่นแหละสูงสุดของความสุข ความ
ดีสูงสุดอยู่ตรงที่ทำได้. จนยกมือไหว้ตัวเองได้, ไม่รังเกียจ
เกลียดชังตัวเอง เพราะว่าในตัวเองไม่มีข้อผิดพลาด ไม่มีข้อ
บกพร่อง.

พอยกมือไหว้ตัวเองได้ นั่นแหละคือสวรรค์ สวรรค์
ที่แท้จริง สวรรค์ที่ไม่หลอก สวรรค์ที่แท้จริงคือยกมือไหว้ตัว
เองได้. มีจิตใจชนิดนั้นแหละ เรียกว่ามีสวรรค์ที่นี่และเดี๋ยวนี้
ไม่ต้องรอต่อตายแล้ว; เพราะว่ามันก็ไม่ต้องรอต่อตายแล้ว
ลองดื่มน้ำเมา, เทียวกลางคืน, ดูการเล่น, เล่นการพนัน,
คบคนชั่วเป็นมิตร, เกียจคร้านทำงาน จะมีนรกที่นี่ นรก
ที่นี่ในโลกนี้ เดี่ยวนี้. ที่นี่พอทำตรงกันข้าม มันได้ผลตรง
กันข้าม มันก็มีสวรรค์ที่นี่และเดี๋ยวนี้ด้วยเหมือนกัน; ฉะนั้น
พัฒนาจนยกมือไหว้ตัวเองได้ จะเรียกว่าเป็นการพัฒนาที่แท้

จริง.

ยกมือไหว้ตัวเองได้นี้ มันจะนำตัวเองไปสู่มรรค ผล นิพพาน, ถ้าเราทำอะไรดี ๆ ดีจนเรายกมือไหว้ตัวเองได้ทุก วัน ๆ แล้วไม่ต้องกลัว ชีวิตนั้นจะสูงขึ้น ๆ ไปในทางมรรค ผล นิพพาน, จะหมดกิเลส จะเป็นพระอรหันต์.

ฉะนั้นในด้านการพัฒนานั่นเอง มีการเดินทางไป พระนิพพาน, ในด้านการพัฒนาเรานั้นแหละ มีการเดินทาง ไปใกล้พระนิพพาน ใกล้พระนิพพาน; นี่เรียกว่าได้ กำไรที่สุดแล้ว การพัฒนาอย่างนี้เรียกว่าได้กำไรที่สุดแล้ว, ชีวิต นี้มีกำไรที่สุดแล้ว.

ชีวิตนี้เราได้มาเพาะปลูกหรือว่าลงทุนค้าไป อย่างได้กำไรที่สุดแล้ว คืออยู่เป็นพาสูก ครอบครัวอยู่ เป็นพาสูก, เพื่อนมนุษย์อยู่เป็นพาสูก, ทุกคนพอใจ เรียกว่านี้พัฒนาที่แท้จริง.

ข้อที่ ๑ ว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา, ขอให้ตั้งใจ พัฒนา. ข้อที่ ๒ ดูว่าพัฒนาที่ถูกต้องแท้จริงนั้นเป็นอย่างไร. เอ้า ที่นี้ข้อสุดท้ายอีกสักข้อหนึ่ง ข้อที่ ๓ ก็ว่า จะพัฒนากัน

อย่างไร โดยรายละเอียด.

จะพัฒนากันอย่างไร

ในขั้นแรกนี้ต้องดูให้ดี ให้เข้ารูปกันกับกฎของ
ธรรมชาติเสียก่อน. คือให้รู้ว่าธรรมชาตินี้ หรือกฎของธรรมชาติ
หรือพระเป็นเจ้าอันสูงสุดนี้ สร้างเรามาทำไม สร้างมนุษย์มา
ทำไม? แม้เราไม่รู้ เราไม่เข้าใจว่าเขาสร้างเรามา; แต่เมื่อ
เขาสร้างมาแล้วอย่างนี้ เราหลีกเลี่ยงไม่ได้หรอก ถ้าเราทำผิด เรา
ก็เดือดร้อนเอง ถ้าเราทำถูกเราก็เป็นสุขเอง. เพราะฉะนั้น
เราต้องดูว่า เขาสร้างมาให้เราทำอะไร สร้างมาให้ทำร้ายหรือ
ทำดี, ให้เบียดเบียนกันหรืออยู่กันเป็นผาสุก หรือมีความ
ถูกต้อง?

ให้รู้ว่าธรรมชาติสร้างมนุษย์มาสำหรับให้เป็นมนุษย์
เป็นมนุษย์คือมีจิตใจสูง มีจิตใจสะอาด สว่าง สงบเพียงพอ,
เป็นมนุษย์แปลว่ามีจิตใจสูง มະนะ แปลว่าใจ อุษยะ แปล
ว่าสูง มนุษย แปลว่ามีจิตใจสูง จึงพูดว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์
มาเพื่อเป็นมนุษย์; ฟังดูก็คล้ายกับพูดเล่นนะ แต่มันเป็น

ความจริงที่สุด.

สิ่งสูงสุดสร้างมนุษย์มาสำหรับเป็นมนุษย์ เพราะที่แรกสร้างมายังไม่ทันจะเป็น; เช่นว่าคลอดมาจากท้องมารดา ยังไม่ทันเป็นมนุษย์ จิตใจยังไม่สูง ต้องมาศึกษาเล่าเรียน ประพฤติ ปฏิบัติ; จิตใจค่อยสูง สูง สูง เป็นพระอรหันต์ นั่นแหละเรียกว่ามนุษย์สูงสุด. เราไม่เป็นถึงพระอรหันต์ เป็นตามสมควร ก็เรียกว่าสูงเหมือนกันแหละ สูงในระดับที่พอจะสูงได้ แต่ถ้าสูงสุดเป็นพระอรหันต์.

ธรรมชาติสร้างมนุษย์มาเพื่อความเป็นมนุษย์ ถ้าสูงสุดก็คือเป็นพระอรหันต์; ถ้าไม่สูงสุด ธรรมดาๆ ก็เป็นมนุษย์ที่ควรจะเป็น อย่างเช่นชาวบ้านที่ดี เป็นสาธุชนที่ดี.

อาตมาเรียกท่านทั้งหลาย ว่า ท่านสาธุชน ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย, สาธุ แปลว่าดี ชน แปลว่าคน สาธุชน แปลว่าคนดี, คนดีคือไม่มีอะไรร้าย ไม่มีอะไรร้าย ก็คือไม่มีอะไรที่เป็นทุกข์. อย่างน้อยขอให้เราหวังที่จะเป็นสาธุชน เป็นคนดี, ถ้าดีเหนือไปอีก เหนือไปอีก เหนือไปอีก ก็ไปเป็น

พระอรหันต์เอง ไม่ต้องสงสัย; นั่นดีมาก ดีที่สุด ดีจนไม่มีใครเทียมเท่า เป็นตัวอย่างที่ดีให้มนุษย์เดินตาม, แล้วเป็นสุขกันทั้งโลก เรียกเป็นพระอรหันต์.

พัฒนาให้ถูกตามกฎหมายของธรรมชาติ

พัฒนากันอย่างไร, ถ้ามพัฒนากันอย่างไร? ก็ตอบว่า พัฒนาให้ถูกตามกฎหมายของธรรมชาติ ตามความประสงค์ของธรรมชาติ ที่ว่าสร้างมนุษย์มาทำไม สร้างมนุษย์มาเพื่อเป็นมนุษย์; หรือในคัมภีร์ของบางศาสนาเขาว่า เพื่อไปหาพระเจ้า, สร้างมนุษย์ขึ้นมา ให้มนุษย์มันดี ๆ ดีจนไปรวมอยู่กับพระเจ้า อย่างนี้เขาก็มีพูด.

มนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาแล้วประพฤติปฏิบัติดี ๆ จนในที่สุดไปรวมอยู่เป็นอันเดียวกันกับพระเจ้า, เขาสร้างมนุษย์มาเพื่ออย่างนั้น; มันมากเกินไป แต่ว่าถ้าแปลความแล้ว มันก็ไม่มากหรอก. พระเจ้าสร้างมนุษย์มาให้ดี มาอยู่รวมกันเป็นความดีที่นี้ก็ได้ ในโลกนี้ก็ได้, ให้อยู่รวมกันเป็นมนุษย์ที่ดี อยู่ในความดีเดียวกัน อย่างนี้ก็เรียกว่า รวมกับพระเจ้าแล้ว. บางพวกก็ว่าพระเจ้าอยู่ที่ไหนก็ไม่ว่า, สูงสุด

ในสวรรค์ เกินสวรรค์ ไปอยู่รวมกันที่นั่นก็ได้เหมือนกัน ที่เขาพูดอย่างนั้นก็มี.

แต่เดี๋ยวนี้เราเอาเพียงว่า อยู่กันที่นี่เป็นคนดีด้วยกันทั้งหมด ทุกคนเป็นคนดี รวมกันเป็นหน่วยแห่งบุคคลดี หน่วยเดียว มารวมกันที่นี่. ธรรมชาติต้องการอย่างนี้ ให้เป็นกลุ่มแห่งความดีถึงที่สุด มีแต่ความสุข ส่วนตัวก็มีความสุข ส่วนสังคมรวมกันก็มีความสุข; ธรรมชาติต้องการอย่างนี้.

ที่นี่บางคนก็สงสัยว่า เอ๊ะ! ทำไมพระเจ้าหรือธรรมชาติสร้างเรามาต่าง ๆ กัน, ทำไมพระเจ้าไม่ช่วยสร้างให้เรามาเหมือนกัน เก่งเหมือนกันทุกคน, ทำไมจึงสร้างบางคนฉลาด บางคนไม่ฉลาด, บางคนแข็งแรง บางคนไม่แข็งแรง, บางคนสมองดี บางคนสมองไม่ดี ล้วนแต่ต่างกันอย่างมากมาย ในบรรดาที่พระเจ้าสร้างมา.

นี่มันเป็นอย่างนี้เอง เราตอบไม่ได้, เราตอบไม่ได้, เราหาคำตอบไม่ได้ แต่เป็นที่แน่นอนเหลือเกินว่า เราถูกสร้างมาต่างกัน, ธรรมชาติสร้างมาต่างกัน เป็นไทย เป็นฝรั่ง

เป็นจีน เป็นแขก เป็นอะไร. เรื่องก็ไม่ต่างกันเท่าที่ว่า บางคนฉลาด บางคนไม่ฉลาด, บางคนแข็งแรง บางคนไม่แข็งแรง, บางคนมีความสามารถสูง บางคนมีความสามารถน้อย, สร้างคนบางคนมาสามารถเป็นประธานาธิบดี เป็นนายกรัฐมนตรี, แต่สร้างคนบางคนมา สามารถเพียงกวาดถนน แจวเรือจ้าง ถีบสามล้อ. นี่มันเป็นอย่างนี้ แล้วจะอย่างไร?

หลักเกณฑ์การวัดความดี

อันนี้มีสิ่งที่เป็นความลับ ที่จะต้องเข้าใจอยู่บ้าง คือว่า จะถูกสร้างมาอย่างไร ต่างกันอย่างไร แต่ถ้าทุกคน ตั้งใจทำดีที่สุด แห่งความสามารถของตนๆ แล้ว เรียกว่าดีเหมือนกัน; บางคนจะไม่ยอมรับข้อนี้.

เราอย่าเสียใจ ที่ว่าเราเป็นคนไม่ฉลาด เรียนหนังสือ ก็ไม่ได้ อะไรก็ไม่ได้; เรามีปัญญาจะทำอย่างอื่น จะต้องทำนา, จะต้องทำสวน, จะทำสวนยาง, จะทำไร่, เราไม่มีโอกาสไปเป็นนายกรัฐมนตรีกับเขา呢 ไม่ต้องเสียใจ. ถ้าเรามองไม่เป็น เราจะน้อยใจนะ เราจะน้อยใจว่า ธรรมชาติสร้างเราไม่เสมอกัน ให้เรามันน้อยไป.

ธรรมชาติเขาสร้างมาเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งว่า ถ้าใครทำหน้าที่ของตนสุดความสามารถของตนแล้ว เรียกว่าดีเท่ากัน. แต่บางคนจะไม่เชื่อ บางคนมีความคิดเห็นอย่างอื่นแน่นแฟ้นเสียแล้วจะไม่เชื่อ. แต่ถ้าถือตามหลักพระศาสนาแล้ว เขาจะถือว่า มันดีเท่ากัน ถ้าคนถือสามล้อทำงานเป็นคนถือสามล้อที่ดีที่สุด ก็มีความดีเท่านั้น, อีกคนหนึ่งเป็นนายกรัชมณตรี เป็นนายกรัชมณตรีดีที่สุด ความดีของเขาเท่ากัน.

แล้วความดีนั้นวัดตามแบบของพระเจ้านะ เขาว่าเท่ากัน; ถ้าวัดตามแบบของคนบุรุษนี้ เขาก็ต่างกันมากแหละ คนถือสามล้อกับนายกรัชมณตรี เพราะมันมีอะไรผิดกันมาก มีอาหารกินผิดกัน, มีเงินมากน้อยไม่เหมือนกัน แต่ถ้าวัดกันโดยทางธรรมะแล้ว มันทำความดีสูงสุดด้วยกัน, เลยอดเท่ากัน ดีในทางจิตใจเท่ากัน.

คนนี้ถือสามล้อ แจวเรือจ้าง ล้างท่อถนน กวาดถนน แต่เขาทำดีที่สุด พอใจในการกระทำ ยกมือไหว้ตัวเองได้ ว่า ได้ทำดีที่สุด ไม่มีบกพร่อง; นี่เขาก็ดีที่สุดในฐานะเป็น

มนุษย์คนหนึ่ง. แล้วคนหนึ่งจะเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นประธานาธิบดี มันก็ดีที่สุดได้เท่านั้นแหละ ได้เท่าที่ากำลังจิตกำลังกายมันจะทำได้ มันก็เท่านั้นแหละ. เพียงแต่ว่าหน้าที่นั้นมันถูกสมมติ สมมติว่ามีเกียรติ ว่าสูง ว่ามีศักดิ์สูง มีเกียรติสูง มีอะไรสูง นั่นก็เรื่องสมมติ; แต่ถ้าความจริงของธรรมชาติแล้ว เมื่อทำที่สุดถึงที่สุดแล้ว มันดีเท่ากัน.

นี่ธรรมชาติเขามีหลักอย่างนี้ ทำด้วยเจตนาดี ก็ดีเท่ากัน ทำสุดความสามารถ ก็ดีเท่ากัน; ฉะนั้นเราไม่ต้องน้อยใจว่า เราได้ทำงานชนิดต่ำ เมื่อทำสุดความสามารถแล้ว มันดีเท่ากัน มีเกียรติเท่ากัน นักธรรมชาติถือหลักอย่างนี้. แต่ถ้าชาวบ้านบุญชน เขาถือว่ามีเงินมากกว่านั้นแหละดี แล้วโดยมากก็มักจะถืออย่างนั้น ใครมีเงินมาก คนนั้นเป็นคนดี; นั้นไม่แน่ โกงเขามากก็ได้, มีเงินมากเป็นเศรษฐี ไม่มีอะไรดีก็ได้. ดี ตรงที่ได้ทำตัวอย่างบริสุทธิ์ถูกต้อง สุดชีวิตจิตใจ ก็เรียกว่าดี.

ฉะนั้นอาตมาขอยืนยันอีกทีหนึ่งว่า ขอให้ทำหน้าที่ที่ถูกต้องของความเป็นมนุษย์ อย่างสุดชีวิตจิตใจ ก็จะมี

เท่ากัน. ถ้าไม่จริงวันหลังมาด่าก็ได้ กล้าทำว่าอย่างนี้ ว่าทำให้ดีที่สุดที่มนุษย์คนนั้นจะทำได้: แจวเรือจ้างก็ได้, ถีบสามล้อก็ได้, ล้างท่อถนนก็ได้, กวาดถนนก็ได้, หาบของก็ได้, ทำนาก็ได้, ทำสวนก็ได้, ค้าขายก็ได้, เป็นข้าราชการก็ได้, เป็นประธานาธิบดีก็ได้ แต่ขอให้ทำด้วยสุดชีวิตจิตใจ ของความเป็นมนุษย์ และเพื่อความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อสนองกิเลส จะมีความดีที่พระเจ้ารับรองเท่านั้น; หรือพระพุทธเจ้าท่านก็จะตรัสรับรองคนเหล่านี้ว่า มันมีความดีเท่ากัน.

มันอยู่ที่ได้เจตนา และความถูกต้องของการกระทำ; มันไม่ได้วัดด้วยเงิน, มันไม่ได้วัดด้วยของ, มันไม่ได้วัดด้วยอำนาจวาสนา, มันไม่ได้วัดด้วยสิ่งเหล่านั้น. ฉะนั้นขอให้เราคิดว่า เราก็มียุทธวิธีที่จะทำดีที่สุดของความเป็นมนุษย์ แม้ว่าเรากำลังทำนาอยู่, หรือแม้ว่าเรากำลังกวาดถนนอยู่ ถีบสามล้ออยู่ พอใจ เป็นสุข ไม่คด ไม่โกง ไม่ผิด ไม่พลาด ยกมือไหว้ตัวเองได้ตลอดเวลา; นี่เรียกว่างานทุกชนิด เมื่อทำด้วยสุดชีวิตจิตใจแล้ว มันก็มีค่าเท่ากัน มีเกียรติเท่ากัน.

มีธรรมปิติ

ตรงนี้มีความสำคัญอยู่ว่า มีธรรมปิติ มีความพอใจอย่างถูกต้อง ความสุขเกิดมาจากความพอใจ. ถ้าทำอย่างนี้เลย, ไปคิดดูเถอะ มีความสุขที่ไหน ต้องมาจากความพอใจ ไม่มี ความพอใจ คนเราไม่มีความสุข. ถ้าความพอใจนั้นหลอกลวง ความพอใจหลอกลวง คดโกง ความสุขก็หลอกลวงคดโกง. ถ้าความพอใจดีถูกต้อง ความสุขนั้นก็ถูกต้อง : เช่นว่าพอใจเพราะกินเหล้าเมายา ความสุขนั้นก็หลอกลวง เป็นความสุขหลอกลวง ถ้าว่าพอใจที่ได้ทำความดี ความสุขนั้นก็ถูกต้อง.

ฉะนั้นขอให้มีความพอใจที่ถูกต้อง เรียกเป็นบาลีก็เรียกว่า ธรรมปิติ ธรรมปิติ ธรรมปิติ; ช่วยท่องจำเอาไปด้วย ธรรมปิติ แปลว่าปิติที่ประกอบไปด้วยธรรมะ คือปิติถูกต้อง. ปิติหลอกลวงก็คือปิติจากกามารมณ์ จากกิเลส จากอบายมุข ปิติเหล่านั้นหลอกลวง ไม่ใช่ธรรมปิติ มันเป็นกิเลส ปิติ เรียกว่ากิเลสปิติ ปิติจากกิเลส.

ถ้าเราทำถูกต้องถึงยกมือไหว้ตัวเองได้แล้ว เรียก

ว่าธรรมปิติ มีปิติพระธรรม, ถ้ามีธรรมปิติแล้ว เรียกว่าถูกต้อง แล้วจะเป็นสุขได้. ฉะนั้นเราจึงไม่ต้องหาปิติจากอบายมุข ไม่ต้องกินเหล้าให้อร่อยแล้วมีความสุข, ไม่ต้องไปเที่ยวเล่น การพนัน, ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านทำการงาน แล้วปิติ แล้วเป็นสุข; อย่างนั้นเป็นปิติปลอม เป็นสุขปลอม แล้วก็จะดึงให้ต่ำลงไปอีก จนวินาศเลย. อยู่ในความถูกต้อง ปิติถูกต้อง ความสุขถูกต้อง ยกมือไหว้ตัวเองได้ ก็จะเป็นสุข.

ฉะนั้นคนที่ยากจนก็มีปิติชนิดนี้ได้, คนมั่งมีเป็นเศรษฐีไม่มีปิติชนิดนี้ ก็มี คนที่เป็นเศรษฐีเป็นโรคประสาท เป็นบ้าฆ่าตัวตาย ก็มี เพราะไม่มีธรรมะ ยากจนแทบว่าจะไม่มีอะไรเป็นทรัพย์สมบัติ แต่มีความสุข มีความพอใจอยู่อย่างนี้ก็มี. ฉะนั้นจึงถือว่า ถ้าปิติบริสุทธิ์ ความสุขก็บริสุทธิ์ ความสุขบริสุทธิ์ เราก็มีความถูกต้องของความเป็นมนุษย์.

เราไม่ต้องน้อยใจว่า เรายากจน แม้เราจะยากจน เราก็เป็นมนุษย์สูงสุดได้, ทำหน้าที่ของมนุษย์สูงสุด ก็ยกมือไหว้ตัวเองได้. คนมั่งมีเสียอีก ยกมือไหว้ตัวเองไม่ได้,

คนมีอำนาจวาสนาโดยมาก ยกมือไหว้ตัวเองไม่ได้. อย่างหาว่าเราค่าแข่งพวกมีอำนาจวาสนา พวกที่มีอำนาจวาสนา โดยมากยกมือไหว้ตัวเองไม่ค่อยได้หรอก เพราะมันได้มาโดยอ้างที่ว่า ไม่อาจจะยกมือไหว้ตัวเองได้.

ฉะนั้นอย่าไปชอบมีอำนาจวาสนาอย่างนั้นเลย ขอให้มีอะไรชนิดที่ยกมือไหว้ตัวเองได้ดีกว่า เรามีเงินเพียงเท่านี้ เราก็ยังยกมือไหว้ตัวเองได้; คนที่มีเงินเป็นล้าน ๆ นั้น บางที่ยกมือไหว้ตัวเองไม่ได้ เพราะว่าได้มาโดยชนิดที่ซูดรีดบ้าง อะไรบ้าง มันไม่นึกถึงผู้อื่น; นี่จะพัฒนาจิตใจ มันต้องมีอย่างนี้เป็นหลัก.

เราทำงานหาเลี้ยงชีพตามสมควร แก่ฐานะของตน ตามที่ธรรมชาติสร้างมาอย่างไร. ธรรมชาติไม่อาจจะสร้างมาเป็นนายกรัฐมนตรีด้วยกันทุกคน, ไม่อาจจะมาเป็นเศรษฐีด้วยกันทุกคน, ธรรมชาติจะสร้างมาพอเป็นอย่างนั้น พอเป็นอย่างนี้ พอเป็นอย่างโน้น หลากๆ อย่าง.

ถ้าธรรมชาติสร้างเรามา เหมาะสำหรับเป็นชาวนา ก็ยินดีรับ พอใจ, เป็นชาวสวน พอใจ, ทำสวนยาง ก็พอใจ,

ไม่ถึงนั้นเป็นคนกวาดถนน ถีบสามล้อ แจวเรือจ้าง ก็พอใจเหมือนกัน แล้วแต่ธรรมชาติจัดให้ซึ่งเราจัดเองไม่ได้. อย่างนี้ในทางพุทธศาสนาเขาเรียกว่าตามกรรม เป็นไปตามกรรม ตามกฎแห่งกรรม ซึ่งเราบังคับไม่ได้ แต่เมื่อเราเห็นว่านี่มันพอสมควรแก่เราแล้ว เราก็ยินดีรับ แล้วทำดีที่สุด เต็มที่ตามความสามารถของเรา. เราก็มีความดีเท่ากับพวกเทวดา พวกเศรษฐี มหาเศรษฐี อะไรเหมือนกัน; เมื่อพุดกันถึงความดีนะ ไม่พุดกันถึงเงินทอง พุดกันถึงความดีแล้ว เราก็มีความดีเท่ากัน. ฉะนั้นเราจึงพอใจแล้ว ที่จะเป็นชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ แม้แต่ว่าเป็นกรรมกรแบกหาม แจวเรือจ้าง ถีบสามล้อก็พอใจ.

ตัวอย่าง

อาตมาเคยเห็น คนแจวเรือจ้าง ที่พอใจเป็นสุข, ก่อนนี้ไปกรุงเทพต้องนั่งเรือจ้าง สมัยเมื่อ ๕๐-๖๐ ปีมาแล้ว ไปกรุงเทพนั่งเรือจ้างกันโดยมาก. จ้างเขาแจวตั้งแต่บางกอกน้อยมาถึงปทุมคงคา แจวค่อนข้างทวนน้ำ ๒ ชั่วโมง ให้เขา ๒ บาทหรืออะไร เขาก็พอใจ ยกมือไหว้ทว่มห้วนเลย.

แล้วเขาก็ไม่มีความทุกข์หรรอก เขาแจวเรือ ๒ ชั่วโมงนั้น เขา ร้องเพลงไปพลาง แจวเรือไปพลาง, ขาข้างหนึ่งลอยอยู่ กลางลม แกว่งไปแกว่งมา ร้องเพลงไปพลาง แจวเรือไปพลาง ตลอดเวลามีความสุข. ตลอดเวลาที่แจวเรือ มันมีความสุข เสียแล้ว จึงไม่ต้องไปอาบ อบ นวด, ไม่ต้องไปกินเหล้ากิน ยาที่ไหน เพราะมันมีความสุขเสียแล้ว เมื่อแจวเรื่อนั่นเอง.

เดี๋ยวนี้ไม่อย่างนั้นนะ เขาแจวเรือไปพลาง เขาดำ ะไรไปพลาง, เขาดำผี ดำเทวดา ดำโชคชะตา ะไรไปพลาง. แม้กระทั่งคนขับแท็กซี่ มีรถยนต์ขับรับจ้าง ยังดำไปพลาง, ขับรถแท็กซี่ไปพลาง ดำผี ดำเทวดา ดำโชคชะตา ะไรไปพลาง ไม่มีความสุข เป็นคนเครียด เหมือนจะบ้าอยู่ตลอดเวลา. นี่ เพราะเขาไม่พอใจในสถานะของเขา, เขาปรับจิตใจของเขา เข้ากับสถานการณ์ไม่ได้ ฉะนั้นเขาจึงมีความสุขอยู่ตลอดเวลา เครียดอยู่ตลอดเวลา. ไม่เท่าไรมันจะต้องไปนอนอยู่ในโรงพยาบาลประสาท ไม่เท่าไรจะต้องไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้า คน ที่ดำรงจิตใจไม่ถูกต้องอย่างนี้; นี่มันไม่มีอะไร มันไปตาม กฎของธรรมชาติ.

ฉะนั้นขอให้เรามีความสุขตลอดเวลา ไม่ว่าเราจะมีโอกาสทำอาชีพอะไร, ขอให้ทำให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ตามที่ธรรมชาติมีให้ จัดให้ แล้วก็ยินดี แล้วก็มีความสุข. ขอให้มีมีความสุขทุกอิริยาบถ โดยถือหลักว่า นี่ทำถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ไถนาเหี่ยวไหลก็ยิ่งดีใจ, นี่เราทำถูกต้องสนองประสงค์ของพระเป็นเจ้า เราก็น่ายินดี.

กำไรที่ไม่ต้องลงทุน

ทีนี้แม้ว่าในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ทำให้ชีวิตรอดอยู่ได้ นะ เราต้องทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ อีกหลายอย่าง เราจึงจะรอดชีวิตอยู่ได้ : เช่นเราจะต้องอาบน้ำ พอเราอาบน้ำ เรามีสติสัมปชัญญะ มีธรรมะ รู้สึกว่านี่เป็นการบริหารชีวิต ให้รอดอยู่ได้โดยถูกต้องตามธรรมะ, เราก็อาบน้ำเป็นสุขพอใจ เป็นสุขเมื่ออาบน้ำ, ใจเย็นยิ่งกว่าน้ำเสียอีก น้ำให้เย็นได้แต่ที่ร่างกาย แต่ความคิดที่ถูกต้องของเรา ทำให้ใจเย็นยิ่งกว่าน้ำเสียอีก. ฉะนั้นแม้เมื่ออาบน้ำก็มีความสุข พอใจที่จะอาบน้ำชนิดนั้น แล้วมีความสุข จึงไม่จำเป็นต้องอาบน้ำ ไม่อาบ

น้ำลวกๆ เหมือนคนบางคน. เมื่อกินข้าว ก็กินด้วยสติสัมปชัญญะ ว่าความถูกต้องของสิ่งที่มีชีวิต มันก็มีความสุข กินข้าวกับเกลือก็มีความสุข, ถ้ามันไม่มีอะไร มันจะต้องกินข้าวกับเกลือ ก็ยังมีความสุข เท่ากับที่เขากินข้าวกันแพงๆ มือละหมื่น.

เรามีวิธีปรับปรุงจิตใจ ให้พอใจในการกระทำ ให้ยกมือไหว้ตัวเองได้ จะถ่ายอุจจาระก็มีความสุข เพราะเรามีสติ ถ่ายอุจจาระ ว่านี่ทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อมนุษย์รอดอยู่ได้ ถ่ายอุจจาระอยู่ก็รู้สึกเป็นสุข, ถ่ายปัสสาวะอยู่ก็รู้สึกเป็นสุข, ถูจี๋โคลอยู่ก็รู้สึกเป็นสุข อาบน้ำก็เป็นสุข เป็นสุขไปหมด เพราะมีจิตใจเย็น รู้ธรรมะ มีสติสัมปชัญญะทุกๆ อิริยาบถ; ความสุขที่แท้จริงมันหาได้ถึงอย่างนั้นะ มันมีความสุขตลอดเวลา.

นี่ลองไปสังเกตดูใหม่เถอะ จะเป็นกำไรที่ไม่ต้องลงทุน มากไปกว่าแต่ก่อน, ให้หาความสุขได้เมื่อกินอาหาร เมื่ออาบน้ำ เมื่อถ่ายอุจจาระปัสสาวะ, เมื่อช่วยกันล้างจาน เมื่อช่วยกันถูบ้าน. ถ้าพ่อบ้านบางคราว จะลงไปช่วยถูบ้าน

ล้างจานบ้าง ก็ทำจิตใจให้ดี จะพอใจ จะมีความสุข ว่าทำหน้าที่ของมนุษย์ตามกฎหมายของธรรมชาติ แล้วก็มีความสุข.

ฉะนั้นความสุขจึงหาได้ทุกอิริยาบถ ทุกเวลา ทุกสถานะของคนเรา ถ้าทำจิตใจให้ถูกต้องจะพอใจในการทำ เรียกว่าธรรมปิติ แล้วก็เป็นสุข.

ฟังดูคล้ายๆ กับศิลปแก่งทำ แต่ไม่ใช่ศิลปแก่งทำห rokok เป็นความจริงที่สุด ที่ธรรมชาติดมมืออยู่อย่างนี้ เราอาจจะหาความสุขได้อย่างเหลือเฟือ พัฒนาจิตใจให้ถึงขนาดนี้จะมีความสุข. ส่วนที่จะไปวัด ไหว้พระสวดมนต์ ทำบุญ ทำทานนั้นก็ได้ แต่อย่าลืมว่าเมื่อยู่ที่บ้านนี้ ถ้าทำจิตใจให้ถูกต้องแล้วก็เป็นสุขไปหมด.

สิ่งมีชีวิตต้องอยู่รวมกันเป็นสังคม

เรายังจะต้องนึกกว้างออกไปอีกว่า เพื่อนมนุษย์ละ, เพื่อนมนุษย์เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา ถ้าเราได้ประพฤติอะไรแก่เขาสักหน่อยหนึ่ง ก็มีความสุขอีกแหละ.

ขอภัยจะถามว่า ที่นั่งอยู่ที่นี่ทุกคน เห็นด้วยไหม

ถ้าอาตมาจะพูดว่าให้เพื่อนกินอื่มากกว่าเรากินเอง. นี่ลองฟังดู ให้เพื่อนกิน อื่มากกว่าเรากินเอง มีกล้วยลูกหนึ่งให้เพื่อนกิน จะอื่มากกว่าเรากินเอง. กล้วยลูกหนึ่งให้เพื่อนกิน มันไปอยู่ในหัวใจของเพื่อน มีความรักมีความชอบใจ; นึกขึ้นมาทีไรก็ชอบใจเป็นปีๆ เป็นปีๆ ไม่หาย ไม่ลืม ถ้าเรากินเองเดี๋ยวก็ไปถ่ายอุจจาระหมด เลิกกัน. นี่ให้เพื่อนกิน มันอื่มาก อื่มนาน อื่มดีกว่า อื่มลึกกว่า อื่มสูงกว่าที่จะกินเอง.

ถ้าเรามีหลักอย่างนี้ เราจะรักเพื่อน, เราจะเห็นแก่เพื่อน, เราจะฆ่าเพื่อนไม่ลงคอ เพราะว่าเราอยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ พระเจ้าสร้างมาสำหรับอยู่ร่วมกัน สิ่งมีชีวิตนี้พระเจ้าสร้างมาสำหรับอยู่กันเป็นฝูงๆ.

ขออภัย อย่าเห็นว่าเป็นคำหยาบเลย บรรดาสิ่งที่มีชีวิตนี้ พระเจ้าสร้างมาสำหรับอยู่กันเป็นฝูงๆ วัว ควาย สัตว์อะไร มันก็ต้องอยู่กันเป็นฝูงๆ, มนุษย์ก็เคยอยู่กันเป็นฝูงๆ. แม้แต่ต้นไม้ ถ้ามันอยู่กันเป็นหมู่ มันสบายกว่าที่อยู่เดี่ยวๆ มันตายง่ายต้นไม้อยู่เดี่ยว ต้นไม้อยู่กันเป็นหมู่ๆ ทึบๆ นี่ อยู่ได้มันคงเป็นสุขกว่า.

ฉะนั้นเรายินดีที่จะอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์ โดยถือว่า
เพื่อนมนุษย์นี้ เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา.
มนุษย์คนไหนบ้างที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย? มนุษย์
ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา ฉะนั้นเราต้อง
นึกถึงเขา เราต้องนึกถึงเพื่อนมนุษย์; ต้องถือว่า เราเป็น
สัตว์ที่ต้องอยู่กันเป็นหมู่ เป็นคณะ เป็นสังคม.

เราต้องนึกถึงสังคม ช่วยกันทำให้สังคมของเรา
เป็นสังคมที่ดี; เราอย่าคิดอยู่คนเดียว เป็นความคิดที่ผิด
นั้นแหละเป็นความคิดที่จะทำลายผู้อื่น จะฆ่าผู้อื่น จะเอา
เปรียบผู้อื่น.

ข้อนี้เป็นข้อที่ว่า เป็นปัญหาใหญ่อยู่ในโลกมนุษย์
เวลานี้ ที่ว่าเราไปคิดเสียว่า มึงก็มึง กูก็กู เราก็จะฆ่ากัน
วินาศยิ่งขึ้นไปอีก ถ้ามึงก็มึง กูก็กู; ถ้าเราคิดว่ามนุษย์เป็น
สัตว์ที่ต้องอยู่รวมกัน แล้วมันก็จะทำไปในทางที่อยู่รวมกัน.

ต้นไม้ใหญ่ๆ นี่ คุณดูเถอะ มันมีพืชพันธุ์เขียวๆ ที่
อยู่ที่โคน. ถ้าไปดูตรงที่ลุ่มตรงโน้นสักหน่อย จะเข้าใจ ว่า
ต้นไม้ใหญ่ๆ อย่างนี้ ข้างล่างมีเฟิร์นเล็กๆ เขียวๆ คดไป

คดมาอยู่ที่โคน. ต้นไม้ที่สูงใหญ่ขนาดยักษ์ เฟิร์นนั้นนิด ๆ หน่อย ๆ
 อยู่ที่โคน เขาอยู่ด้วยกันได้; ถ้าไม่มีต้นไม้ใหญ่นั้น แดดเผา
 ต้นเฟิร์นเหล่านั้นตายหมด แห้งหมด อยู่ไม่ได้ อาตมาเคย
 ไปดูเวลาฤดูแล้ง. แล้วถ้าว่าเฟิร์นเหล่านี้ไม่มีอยู่ที่โคนต้นไม้
 ใหญ่ ดินก็ไม่ดี ดินก็จะไม่ขึ้นดี สำหรับต้นไม้ใหญ่ต้นไม้
 ยักษ์นี้จะอยู่ได้. ฉะนั้นต้นไม้ใหญ่ ๆ นั้นต้องเป็นเพื่อน
 เป็นมิตรสหาย เป็นสหกรณ์กับหญ้าเล็ก ๆ เฟิร์นเล็ก ๆ
 ที่อยู่ที่โคน.

ให้เป็นเศรษฐกิจมหาศาสตร์ ก็ต้องอาศัยคนยากจน คน
 ขอบทาน, ให้เป็นเทวดาในสวรรค์สูงสุด มันก็ต้องอาศัย
 เกี่ยวข้องกันกับมนุษย์. ฉะนั้นอย่าไปแยกเป็นมึงเป็นกู เมื่อ
 ธรรมชาติจัดมาให้ ต้นไม้ใหญ่ ๆ ก็เป็นต้นไม้ใหญ่ เมื่อจัด
 มาเป็นเฟิร์น เป็นหญ้าเล็ก ๆ เจียว ๆ อยู่ที่โคน ก็อยู่ที่โคน
 แล้วก็ร่วมกันประสานงานกัน แล้วจะอยู่สบายกันทั้งเฟิร์น
 และทั้งต้นไม้ใหญ่.

นี่ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติหรือพระเจ้า, พระเจ้า
 สร้างมาอย่างนั้น ให้อาศัยกันและกัน เป็นแบบสหกรณ์ เป็น

สัตว์สังคม ก็จะต้องอยู่กันเป็นหมู่ แล้วต้องอยู่กันอย่างเพื่อน
เกิด แก่ เจ็บ ตาย. ต้นไม้ใหญ่ก็มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย, ต้น
ไม้ๆ ที่โคนก็มีอยู่อย่างเกิด แก่ เจ็บ ตาย, มนุษย์เราก็
เหมือนกันแหละ ทุกคนแหละ มันจะเป็นอะไรไป มันก็ต้อง
เกิด แก่ เจ็บ ตาย. ฉะนั้นเราก็ตู้อยู่กันอย่างเพื่อนเกิด แก่
เจ็บ ตาย มันก็รักใคร่กันง่าย รักใคร่กันง่าย.

ทุกศาสนาล้วนมี “โลกพระศรีอริยเมตตรัย”

นี่ถ้าว่าจิตมันพัฒนามาทางนี้แล้ว ปัญหามันไม่มี มัน
จะไม่เกิดแบ่งแยกเป็นกูเป็นมึง แต่มันเป็นอันเดียวกัน ตาม
ความประสงค์ของพระเจ้า. ในคัมภีร์ศาสนาของทุก ๆ ศาสนา
ก็ว่าได้ ก็ต้องการให้รักเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วตายไป
อยู่รวมกับพระเจ้าองค์เดียวกัน, เขาพูดไว้ลึกเราไม่ค่อยเข้าใจ
ก็คือเขาให้รักกัน เขาต้องการให้มนุษย์รักกัน เป็นหน่วย
เดียวกัน แม้อยู่ที่นี้.

เมื่อรักผู้อื่นแล้ว นั่นแหละ “โลกพระศรีอริยเมต-
ตรัย”, ถ้าทุกคนทั้งโลกเวลานี้เกิดรักซึ่งกันและกัน โลก

นี่ก็จะกลายเป็นโลกพระศรีอริยเมตตรัย มีแต่ความสุข
อย่างเดียว ไม่มีความทุกข์เลย เพราะทุกคนรักกัน, ไม่มี
ศัตรู ไม่มีอันตราย.

ในโลกพระศรีอริยเมตตรัย ข้อความในคัมภีร์เขียน
ไว้ว่า ไม่มีใครยากจน เพราะคนมันพร้อมที่จะช่วยกัน มัน
รักผู้อื่น แล้วเหมือนกันหมด : เช่นเขียนว่าในโลกพระศรี-
อริยเมตตรัยนั้น พอประชาชนชาวบ้านลงจากเรือน ไปสู่
ท้องถนน เขาสืบจำไม่ได้ว่าใครเป็นใคร ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร
มันเหมือนกันไปหมด ดีเหมือนกันไปหมด หน้าตา
เปลี่ยนแปลงเป็นเหมือนกันไปหมดนะ ก็หมายความว่า เป็น
มิตรไปหมด; พอกลับมาถึงบ้านอีก อ้าว! นี่ลูกของกู นี่
ภรรยาสามีของกู จึงค่อยรู้ พอออกถนนเหมือนกันหมด ความ
รักผู้อื่นให้ผลถึงอย่างนั้น. แล้วมีกัลป์พฤกษ์ ๔ มุมเมือง
ต้องการอะไรก็ไปเอาได้ คือ มันมีคนรักเราทั่วไปหมด, ใคร
จะเป็นอะไรลงไป จะมีคนช่วยเหลือเป็นร้อยเป็นพัน ไม่
ขาดแคลนความช่วยเหลือ ไม่ว่าในที่ไหนๆ.

ถ้าเราถือหลักรักผู้อื่นแล้ว นั่นแหละมันก็จะเป็นโลก

พระศรีอริยเมตตรัย.

ถ้าเราถือหลักมิงก็มิง กูก็กู มันก็เป็นโลกอะไรก็ไม่รู้
 อย่างที่กำลังเป็นอยู่นี้ จนว่ามนุษย์นี้กัดกันมากกว่าสัตว์กัดกัน
 มนุษย์กำลังกัดกันอย่างที่เรียกว่า มากกว่าที่สัตว์มันกัดกัน
 เพราะมันเป็นมิง เป็นกู มันไม่รักผู้อื่น. นี่ผิด ผิดความ
 ประสงค์ของพระเจ้า ผิดกฎของธรรมชาติ เราจะต้องอยู่กัน
 อย่างเป็นทุกข์.

เอาละเป็นอันว่า อาตมาได้กล่าวถึงเรื่องของชีวิต
 ของเราแต่ละคน ๆ ว่าชีวิตนี้เป็นเดิมพัน ธรรมชาติให้มาเป็น
 เดิมพัน สำหรับลงทุนให้เกิดกำไร คือพัฒนา. ดังนั้นเรา
 ต้องพัฒนา อย่าปล่อยไว้เฉย ๆ ให้เป็นการพัฒนาที่แท้จริง
 เจริญจริง อย่าให้กลายเป็นทำลายตัวเองเสียอีก, แล้วเราก็
 ทำหน้าที่ของมนุษย์อย่างถูกต้องที่เรียกว่ายกมือไหว้ตัวเองได้
 มันก็จะจบลงที่รักผู้อื่น รักธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่
 ทำลายโลก ไม่ทำลายอะไรหมด; นี่คือศาสนาพระศรีอริย-
 เมตตรัย เรื่องจบแล้ว.

ทุกศาสนาเรื่องไปจบอยู่ที่ พระศรีอริยเมตตรัยกลับ

มา, ศาสนาพุทธเรา ผู้ที่จะมานั้นก็เรียกว่าพระศรีอริยเมต-
ตรัย, ศาสนาฮินดูเขาเรียกว่า กัลกิ กัลกยาวตาร กัลกิจะมา,
ศาสนาคริสต์ ศาสนายิว เขาว่า Messiah จะมา; เหล่านี้
ความหมายเหมือนกันหมด เมื่อพระพุทธเจ้าอนาคคนั้นมา
แล้วโลกนี้ก็กลายเป็นโลกที่ไม่มีความทุกข์เลย.

ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลาย ได้ใคร่ครวญพิจารณาดู ว่า
เราได้กระทำถูกต้อง ตามความต้องการของพระเป็นเจ้า หรือ
กฎของธรรมชาติอันสูงสุดแล้วหรือยัง? ถ้ายัง รีบไป
ปรับปรุงเสียให้ถูก.

เราไม่มีทางต่อสู้ ไม่มีทางต่อสู้กับพระเจ้า, ไม่มี
ทางต่อสู้กับพระธรรม, ไม่มีทางต่อสู้กับกฎของธรรมชาติ. มี
แต่เราจะต้องพยายามปรับปรุงให้คล้อยตาม, ให้ถูกต้อง
ตามกฎของธรรมชาติ สำหรับจะอยู่กันเป็นผาสุกอย่างไร,
สำหรับจะอยู่กันอย่างเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่างไร, สำหรับ
จะอยู่กันอย่างพี่น้องน้อง ท้องเดียวกันอย่างไร, หรือว่า
สามารถอยู่กันเหมือนกับว่า ทุกคนเป็นคนเดียวกันในสากล
จักรวาลนี้อย่างไร; นี่คือธรรมะ ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอน

หรือสาธดาไหน ๆ ก็ต้องการอย่างนี้ทั้งนั้น.

เป็นอันว่ามนุษย์ยังมีหวัง จะไม่วินาศไปเลย, มัน
ผิดมาตั้งครั้งตั้งก่อนแล้วก็จริง แต่ก็ยังมีหวังที่จะกลับ
ตัวไปสู่ความถูกต้อง และอยู่กันอย่างผาสุก.

นี่เรื่องชีวิตไวยาหาร การค้าขายด้วยชีวิต การ
ลงทุนค้าขายด้วยชีวิต, ขอให้ใช้ชีวิตที่ธรรมชาติให้มา
เป็นเดิมพันน้อยหนึ่งนี้ ลงทุนให้ดี ให้มีกำไร ให้เป็น
มนุษย์มากขึ้น ๆ จนเป็นกัลยาณชน เป็นพระอริยเจ้า
ในที่สุด.

การบรรยายนี้สมควรแล้ว ขออวยพร ขอให้พร ด้วย
อำนาจคุณของพระธรรมอันสูงสุด ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน
จงสามารถมีความเข้าใจอันถูกต้อง, ท่านทั้งหลายมีความ
กล้าหาญ พอที่จะทำตามความเข้าใจที่ถูกต้อง, ขอให้ท่าน
ทั้งหลายทุกคนมีความเข้มแข็ง พอที่จะบังคับตัวเอง ให้
ดำเนินไปแต่ในทางที่ถูกต้อง; แล้วท่านทั้งหลายก็จะ
ประสบความรอด ความเจริญ ความก้าวหน้า เป็นสุขอยู่ทุก
ทิพาราตรีกาล เทอญ.

ขอยุติการบรรยายในวันนี้ ไว้เพียงเท่านี้ ให้
 พระคุณเจ้าทั้งหลาย สวดบทพระธรรมส่งเสริมกำลังใจ
 ท่านทั้งหลาย ในการปฏิบัติธรรมะสืบต่อไป.

รายนามผู้บริจาคค่าพิมพ์

จากเงินบำเพ็ญกุศลศพ นายนิธรรม (กักตัน) - นางนวล เจริญกุล	๕,๐๐๐.-
คุณมานิตย์ เจริญกุล	๒,๐๐๐.-
คุณไขหวาน-คุณแอนนี่ แซ่ซอ	๑,๕๐๐.-
คุณสุตา เจริญกุล	๑,๓๘๐.-
คุณสุชิน-คุณอุ๋นใจ ฉายะบุระกุล	๑,๐๐๐.-
คุณสอหวน ดันติวิวัฒน์	๑,๐๐๐.-
คุณอาภา-คุณสมสนิท เอี้ยวบำรุง	๑,๐๐๐.-
คุณมณี แซ่ซอ	๑,๐๐๐.-
คุณธีรศักดิ์-คุณวัลลี สุวรรณสวัสดิ์	๕๐๐.-
คุณลี อุดมภาพ	๕๐๐.-
คุณสิิด โยสกุล	๕๐๐.-
คุณโหม่งชัย ตรีบำรุง(อุทิศให้นายศักดิ์ ตรีบำรุง)	๕๐๐.-
คุณเป็กเหลียน เอี้ยวพานิช	๕๐๐.-
คุณหมอทวีศิริ วัฒนศิริ	๕๐๐.-
คุณมณิลย์ คิวสกุล(อุทิศให้คา-มารดา ปู่-ย่า ตา-ยาย)	๕๐๐.-
คุณเบญญาภา เจริญกุล	๕๐๐.-
ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (๒)	๕๐๐.-
คุณอุษา ดันสกุล	๒๐๐.-
คุณจงจิตต์ วสุนทราธรรม	๒๐๐.-
คุณประภา กุลจรรยาวิวัฒน์	๒๐๐.-
คุณสุรารักษ์ แซ่หลิม	๑๒๐.-
คุณบุญศรี ศิริกุล	๑๐๐.-
คุณเพ็กหงา จิ่งสกุล	๑๐๐.-
คุณสิทธิชัย-คุณนันทริยา สาเอี่ยม	๒๐๐.-
คุณจำริญ-คุณศศิธร ลำเจียกเทศ	๑,๐๐๐.-
คุณสรเสรี-คุณศิริพร เจริญกุล	๑,๕๐๐.-
คุณประไพ เกิดทรัพย์	๑,๕๐๐.-
คุณทวี-คุณจุไร โลหะกุล	๑,๐๐๐.-
คุณชาดา บุญสูง	๑,๐๐๐.-
คุณธวัชชัย-คุณสดสี พึ่งลัดดา	๑,๐๐๐.-
คุณสมจิตต์ เจริญกุล	๑,๐๐๐.-
ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม (๑)	๑,๐๐๐.-
คุณชวี ติรณอมรวงศ์	๕๐๐.-
คุณอรวรรณ วงศ์พานิช	๕๐๐.-
คุณมณฑา ฤกษ์วิเศษ(อุทิศให้นายสนอง ฤกษ์วิเศษ)	๕๐๐.-
คุณวณิ โลหะกุล	๕๐๐.-
คุณดวงรัตน์ คชินทร์รัตน์	๕๐๐.-
คุณเจื่อน ดันภิบาล	๕๐๐.-
คุณบรรยง-คุณวันทนีย์ เกียรติชัยประสพ	๕๐๐.-
คุณเดือนเพ็ญ เจริญกุล	๕๐๐.-
คุณวินิจ พิศลยบุตร	๓๐๐.-
คุณเที่ยง แซ่ซอ	๒๐๐.-
คุณธนิต รัตนะ	๒๐๐.-
คุณประยูร พกฤษวิวัฒน์	๒๐๐.-
คุณเง็กสี ลัมเจริญ	๑๐๐.-
คุณจันทร์ศรี สุดชา	๑๐๐.-
คุณสมจิตร จรมาศ	๑๐๐.-
ห้างทองสวนหลวง	๕๐๐.-
คุณวัชรินทร์ ลำเจียกเทศ	๑,๐๐๐.-
คุณพรวิทย์ ลำเจียกเทศ	๓,๐๐๐.-

รายชื่อหนังสือ ชุดหมุนล้อ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธองค์กาลก่อน	๔	๓๔.	เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต	๑	๖๔.	ปาณาณกรรมธรรมะสำหรับชาวบ้าน	๑
๒.	การศึกษาคืออะไร?	๑	๓๕.	ผู้มีอำนาจป่านสติภาวนา	๑	๖๕.	สันติวิธีโลก	๑
๓.	การงานคืออะไร?	๑		อย่างสมบูรณ์แบบ	๒	๗๐.	ชีวิตคือการลงทุนเพื่อผลอันสูงสุด	๑
๔.	ทรัพย์สมบัติคืออะไร?	๑	๔๐.	การใช้อำนาจป่านสติให้เป็นประโยชน์ในบ้านเรือน	๒	๗๑.	ธรรมศาสตร์ในขั้นที่จะสามารถช่วยโลกได้	๑
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์	๑	๔๑.	บทช่วยจำสำหรับเรื่องอติมมยคา	๑	๗๒.	ความวิเวกเป็นสุข	๑
๖.	ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๒	๔๒.	อติมมยคา กับ สติภาวนา	๑	๗๓.	ธรรมศาสตร์ในทางปฏิบัติ	๑
๗.	ปาวณา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑	๔๓.	พระรัตนตรัยที่ท่านทั้งหลายยังไม่รู้จัก	๒	๗๔.	พุทธศาสนานำให้สอนให้หยุดหรือคิดเพียงแค่ว่าความดี และ	๑
๘.	ชาติในปฏิภังกุสมุขปาถ	๑	๔๔.	การพัฒนาชีวิตโดยพระโคตร	๑	๗๕.	พุทธศาสนานำให้สอนให้หยุดหรือคิดเพียงแค่ว่าความดี และ	๑
๙.	ทางออกที่ ๑ ของโลกแห่งยุคปัจจุบัน	๒	๔๕.	ปฏิภังกุสมุขปาถ	๑	๗๖.	สัมมาทิฐิช่วยโลกได้อย่างไร	๑
๑๐.	การบวชคืออะไร?	๑	๔๖.	สหัชธรรมของอติมมยคา	๑	๗๗.	พระพุทธรูปพระองค์จริง คือ	๑
๑๑.	ศาสนาคืออะไร?	๑		และอติมมยคาแก้ปัญหา	๑	๗๘.	พระธรรม - เห็นปฏิภังกุสมุขปาถ	๑
๑๒.	คำขวัญคืออะไร?	๑		ของมนุษย์ยุคปรมาณู	๑	๗๙.	การกล่าวธรรมที่พระองค์เจ้า	๑
๑๓.	อำนาจป่านสติภาวนา	๑	๔๗.	พระพุทธเจ้าที่ท่านยังไม่รู้จัก	๑	๘๐.	พระพุทธรูปพระองค์จริง คือ	๑
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษาทั้งชีวิตมีตัวตนและไม่มีความ	๑		และอุดมคติของความเป็นแพทย์	๑	๘๑.	พระธรรม - เห็นปฏิภังกุสมุขปาถ	๑
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑	๔๘.	การเห็นพระพุทธรูปพระองค์จริง	๑	๘๒.	อริยสัจ	๑
๑๖.	คุณพระไม่ตายและเกิดมาทำไม?	๑		และพระพุทธรูปที่มีอยู่	๑	๘๓.	ความทุกข์	๑
๑๗.	ความรักดี	๑		ทุกหนทุกแห่ง	๑	๘๔.	ธรรมศาสตร์เมื่อมีการปฏิบัติ	๑
๑๘.	เกี่ยวข้องกับที่เรียกว่า "พระเจ้า"	๑	๔๙.	ชีวิตที่ไม่เสียชาติเกิด	๑	๘๕.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๑๙.	ครูคือผู้ที่ทำหน้าที่สร้างโลก	๑	๕๐.	หลักเกณฑ์ที่จะช่วยโลกให้รอดอยู่ได้	๑	๘๖.	การบวชเพื่อฝึกการใช้อริยสัจธรรม	๑
๒๐.	การที่วัดความแบบโบราณ	๑	๕๑.	เลิกอายุแล้วมาอยู่กับอติมมยคา	๒	๘๗.	สมเด็จพระมหิตลธิราชวชิรมงคล	๑
๒๑.	ประมวลประวัติธรรมที่ค้นธรรมการทราบ	๑	๕๒.	ความไม่เห็นแก่ตัวและความสุขสามระดับ	๑	๘๘.	หัวใจธรรมศาสตร์ ในพระพุทธศาสนา	๑
๒๒.	โลกอื่น	๑	๕๓.	อริยสัจและการเลิกอายุ	๑	๘๙.	ลักษณะแห่งอติมมยคา	๑
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์ และความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑	๕๔.	พระรัตนตรัยนั้นแหละคือ	๑	๙๐.	สรุปของการใช้อริยสัจธรรม	๑
๒๔.	นิเวศน์	๒		ตัวพุทธศาสนา	๑	๙๑.	พระโคตรลักษณะ	๑
๒๕.	วินัย	๑	๕๕.	ชีวิตที่มีพื้นฐาน และสิ่งที่	๑	๙๒.	สัญญา ๔ ประการ	๑
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม	๑		เป็นพื้นฐานของชีวิต	๑	๙๓.	ธรรมศาสตร์แห่งชีวิต	๑
๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลังกระทำ ก็มีสวรรค์ อยู่ ณ ที่นั่นเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง ก็ไม่รู้ว่าจะควรจะมีหน้าที่อะไร	๑	๖๐.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๔.	ปริยัติธรรมแห่งชีวิต	๑
๒๘.	ความเป็นพระอรหันต์	๑	๖๑.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๕.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๒๙.	ธรรมะคุ้มครองโลก	๑	๖๒.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๖.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๓๐.	คุณของชีวิต กับ เสน่ห์ของคุณ	๑	๖๓.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๗.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๓๑.	กระแสแห่งชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องรู้จัก	๑	๖๔.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๘.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๓๒.	สิ่งแรกที่จะต้องรู้จักนั้นคือความทุกข์	๑	๖๕.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๙๙.	การปฏิบัติธรรมที่สมควรแก่ธรรม	๑
๓๓.	การเห็นความเห็นแก่ตัวคือหนทางทุกข์	๑	๖๖.	อริยสัจและอติมมยคา	๑	๑๐๐.	ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด้วยการมีธรรมะ	๑
๓๔.	ชีวิต คือขันธ์ห้าที่มีชีวิต	๑	๖๗.	อริยสัจและอติมมยคา	๑			
๓๕.	อติมมยคา	๒						
๓๖.	อติมมยคาประยุกต์	๒						
๓๗.	อติมมยคาประยุกต์อะไรได้บ้าง	๒						

ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาด้วยการมีธรรมะ

- ธรรมชาติสร้างชีวิตมาให้เป็นการลงทุน โดยการปฏิบัติธรรมะ.
- ธรรมะจะทำให้ชีวิตนี้มีผลกำไร.
- ธรรมะ ๔ ความหมาย คือ ตัวธรรมชาติ กฎของธรรมชาติ หน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติ และผลที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่, ความหมายที่ ๓ สำคัญที่สุด.
- มนุษย์มีหน้าที่จะต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ ชีวิตจึงจะรอด.
- ชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา สิ่งสูงสุดให้ชีวิตมา สำหรับให้เราพัฒนาให้ดีที่สุด ถ้าไม่พัฒนา ก็เรียกว่า เสียชีวิตที่เกิดมา.
- การพัฒนา ต้องพัฒนาทั้งทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป.
- การพัฒนาที่ถูกต้อง ต้องพัฒนาเพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษย์ ทำให้เจริญขึ้น ดีขึ้น เป็นการทำบุญทำกุศลอยู่ในตัว.
- จงทำอะไรชนิดที่ยากมือไหว้ตัวเองได้ แล้วชีวิตจะดีขึ้น สูงขึ้น ไปในทางของ มรรค ผล นิพพาน, ถ้าไรอันสูงสุดที่จะได้รับ คือความเป็นพระอรหันต์.
- ถ้ายังไม่สามารถจะได้รับกำไรอันสูงสุดนั้นได้ ก็เป็นสาธุชน กัลยาณชน กลุ่มแห่งบุคคลผู้ทำความดี มีความสุขทั้งส่วนตัวและสังคม.
- ธรรมชาติสร้างมนุษย์มาให้มีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีทั้งคนรวย คนจน คนฉลาด คนไม่ฉลาด ฯลฯ.
- แต่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ตรงที่เมื่อทำหน้าที่ของตนจนสุดความสามารถแล้ว จะดีเท่ากันในห้วงจิตใจ เพราะความดีอยู่ที่เจตนาและความถูกต้องของการกระทำ.
- เมื่อทำจิตใจให้ถูกต้อง มีธรรมปรีดี คือพอใจในการกระทำ จะมีความสุขได้ในทุกอิริยาบถ ทุกเวลา ทุกสถานะของตน ๆ.
- ธรรมชาติสร้างสิ่งที่มีชีวิตทั้งสัตว์และพืช ให้อยู่ร่วมกันอาศัยกันและกันเป็นสังคม.
- เราจะต้องคิดว่า มนุษย์ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายของเรา รักใคร่ช่วยเหลือกัน แล้วโลกนี้ก็จะกลายเป็นโลกของพระศรีอริยเมตตรัย อยู่กันเป็นผาสุก.